

دانشنامهٔ مصور موسیقی ایران

پوشینه

۱

آ - ب

دکتر لطف‌الله زوربهبانی

مجری طرح و گرد آورنده: دکتر لطف اله روزبهانی
مدیر اجرایی طرح: مهندس آرمن ساگینیان
تایپ کامپیوتری: فرنگیس و مهدی شاهرخانی
عکس روی جلد: نصراله کسرائیان
طرح روی جلد: فرنوش روزبهانی
خط: جهانگیر نظام العلماء
ناشر: بنیاد پژوهش های فرهنگی ایران
چاپ اول: بهار ۲۰۰۲، کالیفرنیا
چاپ دوم: تابستان ۲۰۰۲، کالیفرنیا
شماره ثبت کتابخانه کنگره آمریکا: به پشت این صفحه نگاه کنید
شماره استاندارد بین المللی کتاب: 0-9717177-0-2

توجه

استفاده از مطالب این دانشنامه بهر شکل و هر وسیله، مستلزم دریافت
اجازه نامه رسمی از ناشر یا نویسنده دانشنامه است.

تقدیم به همسرم آذر
که تحمل او در طی سال های بسیار،
موجب پیاده شدن آرزویم
که جمع آوری این دانشنامه بود، گردید.

دانشنامه مصور موسیقی ایران

دکتر لطف الله روزبهانی

شامل:

واژه های متداول در موسیقی سنتی و نوین
دستگاه های قدیم و جدید و ردیف و گوشه های آن
موسیقیدان ها
آهنگسازان
نوازندگان
خوانندگان
هنرمندان بومی و موسیقی قومی و محلی ایران
شاعران و ترانه سرایان موسیقی ایران
ضبط کنندگان صدا و صدا گذاران
سازهای موسیقی و سازندگان آن ها
برگذار کنندگان کنسرت
تاریخچه ارکستر و گروه های مشهور موسیقی ایرانی
مکان های مشهور اجرای موسیقی ایرانی
شرکت های تولید، تکثیر و پخش صفحه، نوار، CD، ویدئو موزیک ایرانی
هنرستان و آموزشگاه های تعلیم موسیقی

از دوران باستان تا امروز

پیش نوشتار ۱

بدون تردید، موسیقی یکی از مهمترین ارکان فرهنگی هر ملت میباشد و در زمینه تأثیر آن بسیار نوشته و گفته شده است. امروز عموم مردم بر این مسئله واقف هستند که موسیقی نقش بسزائی در شکوفائی و رشد استعداد و پرورش دارد. لذا به هر اقدامی که در راه احیاء و حفظ میراث های فرهنگ ما ایرانیان دور از وطن و پراکنده در سراسر گیتی صورت گرفته و می گیرد، باید ارج نهاد.

انتشار دانشنامه مصور موسیقی ایران بعنوان یک گام مهم و بزرگ فرهنگی را به آقای دکتر لطف اله روزبهانی و آقای آرمن ساگینیان تبریک گفته، برای این عزیزان و یارانشان آرزوی موفقیت بیشتر را دارم.

لقمان ادهمی

بهار ۱۳۸۱ - کالیفرنیا

پیش نوشتار ۲

تلاش های آقای دکتر لطف اله روزبهانی در امر مسائل علمی – فرهنگی و اجتماعی را وقتی در کنار کار با ارزش ایشان به همراه آقای مهندس آرمن ساکینیان، یعنی انتشار دانشنامه مصور موسیقی ایران، قرار می دهیم، متوجه حس وطن پرستی و ایران خواهی این پزشک متعهد می شویم که چطور زندگی خود را وقف آگاهی و اعتلاء نام ایران و ایرانی نموده. بدون شک دانشنامه مصور موسیقی ایران، گامی است بزرگ در جهت ثبت نام بزرگان موسیقی ایران در ذهن تاریخ و در کنار این مهم، آشنا ساختن هموطنان به موسیقی ایرانی و هر آنچه که راجع به موسیقی، مورد نیاز دانستن می باشد.

بر تمام هنرمندان رشته موسیقی واجب است تا نهایت همکاری را با بنیاد پژوهش های فرهنگی ایران نموده و این حرکت را استمرار بخشند. برای آقای دکتر لطف اله روزبهانی و آقای آرمن ساکینیان موفقیت بیشتر در زمینه خدمت به وطن و فرهنگ آن را آرزو دارم.

آلفرد ماردویان

بهار ۱۳۸۱ - کالیفرنیا

زندگی نامه نویسنده

دانشنامه مصور موسیقی ایران

دکتر لطف الله روزبهرانی: نویسنده، پژوهشگر، استادیار سابق مرکز پزشکی ایران، متخصص ژنتیک و سیتوژنتیک، طنز نویس و کاریکلماتوریست.

دکتر لطف الله روزبهرانی در ماه خرداد ۱۳۲۸ خورشیدی در باغ فردوس شمیران و در خانواده ای همدوست بدنیا آمد. پدرش حسین روزبهرانی که طبع شعر گفتن داشته و دارد، سال ها از همکاران نزدیک سالنامه آریان بود و برادر بزرگش حجت الله روزبهرانی از کاریکاتوریست های معروفی است که در زمان فعالیت روزنامه توفیق با آن نشریه همکاری بسیار نزدیکی داشت.

دکتر روزبهرانی از کودکی علاقه بسیاری به علوم زیستی و فیزیک داشته، بطوری که در زیر زمین خانه مسکونی شان آزمایشگاهی درست کرده و با یاری عموی خود دکتر یوسف رضا روزبهرانی، که داروساز بود، به وسایل آزمایشگاهی دست می یافت. آپارات ۳۵ میلیمتری متحرک و دست ساز او در سال ۱۳۴۲ جایزه ابتکار مدارس شمیران را ربود.

دکتر روزبهرانی در کنار علاقه به علوم به موزیک نیز وابستگی شدید داشت، و آن سرچشمه از وجود استاد گرانقدر موسیقی ایران، عبدالعلی وزیری در همسایگی دیوار به دیوار خانه او می گرفت. دکتر روزبهرانی در آن زمان، با وجود سن کم، ساعت ها به پنجه گرم استاد نگاه می کرد و ناظر تمرین استاد با خوانندگان بنامی چون بانو دلکش، الهه و یاسمین بود. دکتر روزبهرانی از کودکی آواز می خواند و در حال حاضر از صدای گرمی برخوردار است. او به ردیف های موسیقی ایران واقف و در زمان سربازی گروه موسیقی پایی تشکیل می دهد و در محل خدمت خود در کرمانشاه به فعالیت می پردازد.

دکتر روزبهرانی در سال ۱۳۵۲ وارد دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران شده تخصص خود را در اصلاح نژاد می گیرد. بررسی کروموزم های حیوانات اهلی ایران تحت نظر استاد دکتر هوشنگ خاوری از کارهای مقدماتی و بنیادی است که آینده دکتر روزبهرانی را در زمینه پزشکی تغییر داده و او را به سوی ژنتیک و سیتوژنتیک انسانی سوق می دهد تا جایی که ایشان دوره های آمنیوسنتز و باندینگ کروموزومی را در فرانسه گذرانیده و اولین کسی است که با همکاری دکتر محمد کمالی روستا در موسسه رازی حصارک آمنیوسنتز یا تشخیص های سلامتی جنین را در ایران پیاده می کند.

قبل از عزیمت به آمریکا، در سال ۱۹۸۵، ایشان تصدی پست سرپرستی بخش سیتوژنتیک مرکز تحقیقات و مطالعات ژنتیک انسانی، استادیاری مرکز پزشکی شاهنشاهی سابق یا مرکز پزشکی ایران را داشته و مدرس دانشکده های پزشکی در دانشگاه تهران بودند. ذوق نویسندگی در ایشان طوری بود که در سال آخر دبیرستان دو کتاب از مجموعه داستان های کوتاه ایشان بنام های "زن آقا" و "شب و جاده" چاپ و منتشر می

گردد و بعد از فراغت از تحصیل به نوشتن و چاپ کتب پزشکی نظیر: مشاوره ژنتیک در بیماری های ارثی و ارث، محیط و سلامت کودک می پردازد. پس از سال ۱۹۸۵ که ایشان به آمریکا عزیمت می کنند در رأس آنجلس دوره فوق دکترای خود را در ژنتیک گذرانیده و همکاری با نشریات برونمرزی را آغاز می کنند و بیش از یک هزار کاریکلماتورهای ایشان در مجله وزین راه زندگی به سرپرستی خانم پری ابا صلتی چاپ می شود. از کارهای ایشان در زمینه موسیقی ایران؛ جمع آوری آهنگ و ترانه های محلی ایران و نت نویسی برای آن هاست. آرشیو فیلم و موزیک کتابخانه ایشان دربرگیرنده بیش از ۲۰۰۰ فیلم کلاسیک از ۱۹۰۲ تا امروز و هم چنین گنجینه ای از موسیقی ایران از زمان میرزا عبدالله و درویش خان تا امروز است.

ĀVĀ-NEGĀRI

آوانگاری (Phono-scription) دانشنامه مصور موسیقی ایران

آوانگاری این دانشنامه که بمنظور تلفظ صحیح واژه ها منظور شده است به روش تلفظ و آنچه که می شنویم، نه از راه و روش املاء انجام گرفته است. روش ما در ارائه این آوانگاری زبان جوانانی است که از راه اینترنت و e-mail با یکدیگر تماس دارند.

وات های آوانگاری غیر معمول را در پائین هر صفحه منظور داشته ایم تا تسهیلی باشد در امر خواندن واژه ها.

وات های آوانگاری

وات (حرف)	آوانگاری	مانند
آ، ع	A, a	Āb - آب، Ādat - عادت
ا، غ	A, a	Asb - آسب، Ali - علی
ا، ع	E, e	Ensân - انسان، Ešq - عشق
ا، غ	O, o	Ostâd - استاد، Omar - عمر
ای	I, i	Gir - گیر، Ifâ - ایفا
ی	Y, y	Yâr - یار، Nây - نای، Meyl - میل
او	U, u	U - او، Tur - تور
ب	B, b	Bâr - بار
پ	P, p	Pâ - پا
ت، ط	T, t	Tâze - تازه
ث، س، ص	S, s	Sarmâ - سرما
ج	J, j	Javân - جوان
چ	C, c	Cerâ - چرا
ح، ه	H, h	Harf - حرف، Homâ - هما
خ	X, x	Xâm - خَم
د	D, d	Dânâ - دانا
ذ، ز، ض، ظ	Z, z	Zebh - ذبح، Zahr - زهر، Zamir - ضمیر، Zohr - ظهر
ر	R, r	Râh - راه

ژاله - Žále	Z, z	ژ
شانه - Šane	S, s	ش
بُعد - Bowd	W, w	ع
غلام، Qolâm - Qalam - قلم	Q, q	غ، ق
فہم - Fahm	F, f	ف
کار - Kâr	K, k	ک
گرگ - Gorg	G, g	گ
لالہ - Lâle	L, l	ل
مادر - Mâdar	M, m	م
نان - Nân	N, n	ن
وسیلہ - Vasile	V, v	و
نوروز، Moulana - مولانا	Ou, ou	وُ
تأسيس، Ebtedâw - ابتداء	W, w	ء

بن مایه هائی که برای نوشتن دانشنامه مصور موسیقی ایران
مورد استفاده قرار گرفته اند.

- I. پرسشنامه طرح
- II. پشت جلد خوانی بالغ بر ۴۰۰۰ صفحه، کاست و CD موسیقی ایرانی
- III. برنامه های رادیو و تلویزیون های فارسی زبان کس آنجلس و رادیو تلویزیون ایران،
پیش و پس از تغییر رژیم
- IV. بروشورهای تبلیغاتی شرکت های تولید و پخش کننده کاست و CD هنرمندان ایرانی
- V. کتاب های فارسی
- VI. کتاب های خارجی (لاتین)
- VII. نشریات

کتاب شناسی فارسی

۱. آذرتاش، آذرنوش راه های نفوذ فارسی در فرهنگ و زبان عرب جاهلی
۲. آراین پور، یحیی از نیما تا روزگار ما
۳. آصف، محمد هاشم رستم التواریخ
۴. ابراهیمی، احمد در آسمان سخن
۵. ارفع الدوله ایران دیروز
۶. اسحاق، محمد سخنوران نامی ایران در تاریخ معاصر ۲ جلد
۷. اسماعیلی، محمد آموزش تنبک، به کوشش سیامک بنائی
۸. اعتماد السلطنه، محمد حسن خان یاد داشت ها و خاطرات به اهتمام ایرج افشار
۹. اطرائی، ارفع فرهنگ موسیقی ایران
۱۰. اطلاعات عمومی سخن
۱۱. اطلاعات عمومی دانش بشر
۱۲. الهی، نور علی برهان الحق
۱۳. امید، جمال تاریخ سینمای ایران
۱۴. امید، جمال تاریخ سینمای ایران، پیدایش و بهره برداری
۱۵. امید، جمال فرهنگ فیلم های فارسی ۳ جلد

۱۶. امیر جاهد، محمد علی دیوان
۱۷. امینی، احمد صد فیلم
۱۸. امینی، مهرداد آهنگ های اصیل ایرانی برای ارگ و پیانو
۱۹. انتشارات اداره کل موزه ها خانه صبا
۲۰. بامداد، محمد علی تاریخ رجال ایران
۲۱. بدیعی، ربیع جغرافیای مفصل ایران ۳ جلد
۲۲. بدیعی، نادره تاریخچه ای بر ادبیات آهنگین ایران
۲۳. براون، ادوارد تاریخ ادبی ایران ترجمه رشید یاسمی
۲۴. برجیان، منصور نواغ و مشاهیر معلول جهان
۲۵. برقی، سید محمد باقر سخنوران نامی معاصر ایران ۶ جلد
۲۶. بروکسلی، مهدی شرح ردیف موسیقی ایران
۲۷. بنان، غلامحسین از نور تا نوا به کوشش دکتر داریوش صبور
۲۸. بهار، محمد تقی (ملک الشعراء) سبک شناسی
۲۹. بهروزی، شاپور چهره های موسیقی ایران
۳۰. بیضائی، بهرام نمایش در ایران
۳۱. بیضائی، سیاوش ترانه های محلی ایران برای پیانو
۳۲. بینش، تقی مقاصد الالحان عبدالقادر مراغی
۳۳. پایور، فرامرز دستور سنتور
۳۴. پایور، فرامرز دوره ابتدائی برای سنتور
۳۵. پایور، فرامرز ردیف آوازی و تصنیف های قدیمی به روایت استاد عبدالله دوامی
۳۶. پرتو، ابوالقاسم واژه یاب ۳ جلد
۳۷. پژمان، احمد آهنگ های محلی جنوب ایران
۳۸. پژمان، احمد آهنگ های محلی شمال ایران
۳۹. پنجه ای، علیرضا گزینه شعر گیلان
۴۰. پور تراب، مصطفی کمال تجزیه و تحلیل موسیقی برای جوانان
۴۱. پور تراب، مصطفی کمال تئوری موسیقی
۴۲. پور تراب، مصطفی کمال مبانی آهنگسازی
۴۳. پورمندان، مهران دائره المعارف موسیقی کهن ایران
۴۴. پیرنیا، حسن (مشیر الدوله) تاریخ باستان ایران
۴۵. تارپینیان، آرداشس تئوری موسیقی و مقدمات هارمونی

۴۶. تاریپیان، آرداشس گُل چین آهنگ ها شماره ۱
۴۷. تاریپیان، آرداشس گُل چین آهنگ ها شماره ۲
۴۸. تجویدی، علی موسیقی ایرانی
۴۹. تجویدی، علی اثری در چهار گاه
۵۰. ترشیزی، رضا هزار سال وزن (ریتم) در موسیقی ایران
۵۱. تقیان، لاله در باره تعزیه و تاتر در ایران
۵۲. تهماسبی، ارشد مجموعه ای از آثار درویش خان
۵۳. تهماسبی، ارشد مجموعه ای از آثار رکن الدین خان
۵۴. جلالی، بهروز جاودانه زیستن، در اوج ماندن فروغ فرخزاد
۵۵. جلالی پندری، یداله گزینه اشعار نیما یوشیج
۵۶. جنیدی، فریدون زمینه شناخت موسیقی ایران
۵۷. جهانگیریان، عباس فرهنگ تاترها و نمایش های تلویزیونی
۵۸. جهانگیریان، عباس فرهنگ فیلم های کودکان و نوجوانان
۵۹. حجت پناه، عباس اهالی هنر در این سو
۶۰. حجتی، نریمان بنیان های نظری موسیقی ایرانی
۶۱. حسنی، سعدی تاریخ موسیقی ۲ جلد
۶۲. حقوقی، محمد فروغ فرخزاد
۶۳. حقوق، محمد مهدی اخوان ثالث
۶۴. حمید، حامد همسفر ترانه های ماندگار
۶۵. حمید، حامد ستاره های سربی ترانه های ماندگار
۶۶. حنانه، شهین یادنامه مرتضی حنانه
۶۷. حنانه، مرتضی گام های گمشده
۶۸. حیدری، غلام فیلم شناخت ایران ۲ جلد
۶۹. خالقی، روح اله ردیف موسیقی ایران
۷۰. خالقی، روح اله سرگذشت موسیقی ایران ۲ جلد
۷۱. خالقی، روح اله نظری به موسیقی ۲ جلد
۷۲. خانلری، زهرا فرهنگ و ادبیات فارسی
۷۳. خان محمد بیگی، پویا موسیقی از آغاز
۷۴. خدادادیان، اردشیر آریائی ها و ماد ها
۷۵. خسروی، علی نقشی به یاد یاد هنرمندان موسیقی ایران

۷۶. خطیبی، پرویز خاطراتی از هنرمندان به اهتمام فیروزه خطیبی
۷۷. خواجه الدین، سعید محمد سرسپردگان
۷۸. خواجه توریانس، آراکل پیشتازان شعر و ادب ایران
۷۹. داد، سیما فرهنگ اصطلاحات ادبی
۸۰. دائره المعارف مصاحب
۸۱. درویشی، محمد رضا آئینه و آواز
۸۲. درویشی، محمد رضا بیست ترانه محلی فارس
۸۳. دشتی، علی در دیار صوفیان
۸۴. دشتی، علی سخنان منظوم
۸۵. دورنیک، ژان موسیقی و عرفان ترجمه سودابه فضائلی
۸۶. دوست خواه، جلیل اوستا کهن ترین سرود ایرانیان
۸۷. دویست و هشتاد ترانه دلنشین ایرانی
۸۸. دهخدا، علی اکبر فرهنگ دهخدا
۸۹. دهلوی، حسین آموزش تنبک
۹۰. ذوالفنون، جلال آموزش سه تار
۹۱. ذوالفنون، جلال تجزیه و تحلیل موسیقی ایران به کوشش انوش جهانشاهی
۹۲. رابرتسون، آلک و دنیس استیونس تاریخ جامع موسیقی ترجمه بهزاد باشی
۹۳. رامز زهراب اف موسیقی مقامی آذربایجان ترجمه علاء الدین حسینی
۹۴. راوندی، مرتضی تاریخ اجتماعی ایران
۹۵. رضائی، عبدالعظیم تاریخ ده هزار ساله ایران ۴ جلد
۹۶. رفیعی، احمد حماسه گذشتگان نوشته Ivar, Lissner
۹۷. رومن رولان موسیقی دانان امروز ترجمه رضا رضائی
۹۸. زرین کوب، غلامحسین تاریخ در ترازو
۹۹. زرین کوب، غلامحسین دفتر ایام
۱۰۰. زرین کوب، غلامحسین دو قرن سکوت
۱۰۱. زندباف، حسن ریتم در موسیقی
۱۰۲. زندباف، حسن زبان موسیقی
۱۰۳. سپنتا، ساسان تاریخ تحول ضبط موسیقی در ایران
۱۰۴. سپنتا، ساسان چشم انداز موسیقی ایران ۲ جلد
۱۰۵. سپنتا، ساسان سرگذشت موسیقی ایران جلد سوم

۱۰۶. ستایشگر، مهدی واژه نامه موسیقی ایران زمین ۲ جلد
۱۰۷. سرپرسی سایکس تاریخ ایران ترجمه سید محمد تقی فخر داعی گیلانی
۱۰۸. سعدی، شیخ مصلح الدین کلیات
۱۰۹. سهیلی، مهدی گنج غزل
۱۱۰. سید محمدی، سید مرتضی فرهنگ کارگردان های سینمای ایران ۱۳۷۵ - ۱۳۰۹
۱۱۱. سیوری، راجر ایران عهد صفویه ترجمه احمد صبا
۱۱۲. شاملو، احمد گزیده اشعار
۱۱۳. شرکت تحریر ایران رباعیات خیام
۱۱۴. شعبانی، عزیز تاریخ موسیقی
۱۱۵. شفیعی کدکنی، محمد رضا موسیقی و شعر
۱۱۶. شهبهانی، شهره فرهنگ بزرگ موسیقی نوشته دوکانده رولان
۱۱۷. شهمیری، امین صدا شناسی موسیقی
۱۱۸. شیرازی، فرصت الدوله بحورالاحان
۱۱۹. صبا، ابوالحسن دوره دوم سنتور
۱۲۰. صفا، ذبیح اله تاریخ ادبیات در ایران ۷ جلد
۱۲۱. صفائی، ابراهیم تاریخچه هنرستان عالی موسیقی
۱۲۲. صفائی، ابراهیم تاریخچه هنرستان و هنرکده موسیقی ملی
۱۲۳. صفوت، داریوش پژوهشی کوتاه در باره استادان موسیقی ایران
۱۲۴. صفی زاده مشاهیر اهل حق
۱۲۵. صلاحی، عمران طنز آوران امروز ایران
۱۲۶. صلاحی، عمران یک لب و هزار خنده
۱۲۷. صوفی، لیلا زندگی نامه شاعران ایران
۱۲۸. طلائی، داریوش ردیف میرزا عبدالله
۱۲۹. طلائی، داریوش نگرشی نو به تئوری موسیقی ایرانی
۱۳۰. عارف قزوینی، ابوالقاسم کلیات دیوان
۱۳۱. عذاری، محمد حسین تاریخ ۵۰ ساله هنرمندان موسیقی ایرانی در آذربایجان
۱۳۲. علیزاده، حسین آموزش سه تار
۱۳۳. عمید، حسن فرهنگ
۱۳۴. فارمر، جرج تاریخ موسیقی خاور زمین ترجمه بهروز باشی
۱۳۵. فرخ کیش، شهرزاد ارغنون فلک، پژوهشی در موسیقی سنتی ایران

۱۳۶. فروزان فر، بدیع الزمان سخن و سخنوران
۱۳۷. فروغ، مهدی شعر و موسیقی
۱۳۸. فروغی، محمد علی شاهنامه فردوسی
۱۳۹. فرهنگسرای نیاوران چهره هائی از پیشروان هنر و ادبیات معاصر ایران
۱۴۰. فون روزن، فردریک ایران در کلمه و عکس
۱۴۱. قاسمی، جواد (ترجمه) مکتب ها و فرقه های اسلامی در سده های میانه نوشته ویلفرد مادلونگ
۱۴۲. قنبری، شهید درخت بی زمین
۱۴۳. قنبری، شهید دریا در من
۱۴۴. کاظم زاده، حسن شناخت و آموزش آکوردئون
۱۴۵. کاظم زاده، حسن و حمید صنایع گلبرگ
۱۴۶. کسرائیان، نصراله و زیبا عرشی جنوب
۱۴۷. کسروی، احمد در پیرامون ادبیات
۱۴۸. کولوسووا، ن مقدمه ای بر شناخت موسیقی ترجمه علی اصغر چارلاقی
۱۴۹. گرگین زاده، محمد رضا مبانی تعلیم گوش و نت خوانی (سلفش)
۱۵۰. گوینو سه سال در ایران ترجمه ذبیح اله منصوری
۱۵۱. لاروس فرهنگ موسیقی
۱۵۲. لطفی، محمد رضا موسیقی آوازی ایران
۱۵۳. لیاقتی، غلام علی الکترو اکوستیک کاربردی
۱۵۴. مجموعه نت موسیقی ۲۰ ترانه محبوب ایرانی
۱۵۵. محمد زاده صدیق، حسین عاشیقلاز
۱۵۶. محمدی ملایری، محمد تاریخ و فرهنگ ایران (دل ایرانشهر)
۱۵۷. محمدی ملایری، محمد تاریخ و فرهنگ ایران در دوران انتقال ساسانی به اسلام
۱۵۸. مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی اطلس فرهنگی ایران
۱۵۹. مستوفی، عبداله تاریخ اجتماعی و اداری قاجار
۱۶۰. مسعودیه، محمد تقی موسیقی شناسی تطبیقی، مبانی اتنوموزیکولوژی
۱۶۱. مسعودیه، محمد تقی موسیقی بلوچستان
۱۶۲. مسعودیه، محمد تقی موسیقی بوشهر
۱۶۳. مسعودیه، محمد تقی موسیقی تربت جام
۱۶۴. مسعودیه، محمد تقی موسیقی ترکمنی
۱۶۵. مشایخی، ویدا کتاب شناسی موسیقی

۱۶۶. مشحون، حسن تاریخ موسیقی ایران ۲ جلد
۱۶۷. مشحون، حسن نظری به موسیقی ضربی ایران
۱۶۸. مشفق همدانی خاطرات نیم قرن روزنامه نگاری
۱۶۹. مشکین قلم، سعید تصنیف، ترانه ها و سرود های ایران زمین
۱۷۰. معاونت خدمات مدیریت و اطلاع رسانی دفتر رئیس جمهور اسنادی از موسیقی تاتر و سینما در ایران ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷ خورشیدی ۳ جلد
۱۷۱. معروفی، جواد خواب های طلائی
۱۷۲. معروفی، موسی روش موسیقی سنتی در ایران
۱۷۳. معیر الممالک، دوست علی خان رجال عصر ناصری
۱۷۴. معیر الممالک، دوست علی خان یاد داشت هائی از زندگی خصوصی ناصر الدین شاه
۱۷۵. معین، محمد فرهنگ ۶ جلدی
۱۷۶. ملاح، حسین علی بهجت الروح
۱۷۷. ملاح، حسین علی پیوند موسیقی و شعر
۱۷۸. ملاح، حسین علی تاریخ موسیقی نظامی ایران
۱۷۹. ملاح، حسین علی تاریخ موسیقی و شعر
۱۸۰. ملاح، حسین علی حافظ و موسیقی
۱۸۱. ملاح، حسین علی شرح زندگی غلام حسین درویش
۱۸۲. ملاح، حسین علی فرهنگ سازها
۱۸۳. ملاح، حسین علی منوچهر دامغانی و موسیقی
۱۸۴. ملاح، حسین علی موسیقی دوره ساسانیان
۱۸۵. ملک زاده، مهدی تاریخ انقلاب مشروطیت ایران ۷ جلد
۱۸۶. منصوری، پرویز ساز شناسی
۱۸۷. مهرگان، نصرت اله آموزش موسیقی به کودکان به روش کودای
۱۸۸. فائل خانلری، پرویز تاریخ زبان فارسی
۱۸۹. ناصری، فریدون فرهنگ جامع اصطلاحات موسیقی
۱۹۰. نجف زاده بارفروش، محمد باقر طنز های رهی معیری
۱۹۱. نجمی، ناصر ایران قدیم، تهران قدیم
۱۹۲. نشریه موزیک ایران آهنگ هائی که وسیله روان بخش - ویگن خوانده می شود
۱۹۳. نصیری فر، حبیب اله سیمای هنرمندان ایران ۳ جلد
۱۹۴. نصیری فر، حبیب اله گلبانگ گلها ۲ جلد

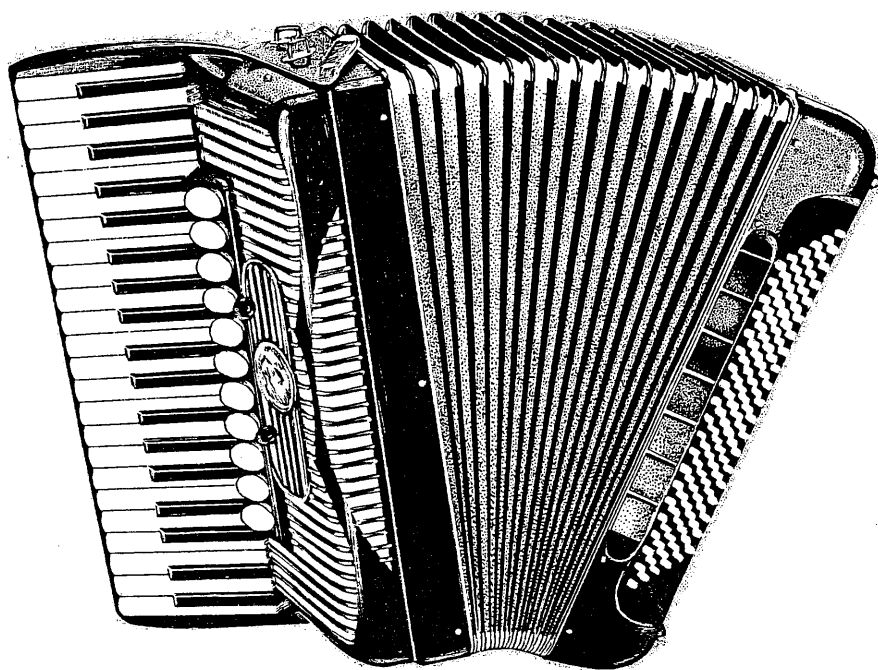
۱۹۵. نصیری فر، حبیب اله گزیده از سرود ها، تصنیف ها، ترانه ها و آهنگ های ایرانی
۱۹۶. نصیری فر، حبیب اله گل های جاویدان، گل های رنگارنگ ۲ جلد
۱۹۷. نصیری فر، حبیب اله مردان موسیقی سنتی و نوین ایران ۵ جلد
۱۹۸. نفیسی، سعید تاریخ اجتماعی - سیاسی ایران دوران معاصر
۱۹۹. نواب صفا، اسماعیل قصه شمع
۲۰۰. نوائی، عبدالحسین ایران و جهان از مغول تا قاجار
۲۰۱. نوربخش، حسین دلک های مشهور درباری و مسخره های دوره گرد
۲۰۲. نور محمد، مهدی خاطراتی از موسیقی دانان
۲۰۳. وجدانی، بهروز فرهنگ تفسیری موسیقی
۲۰۴. وجدانی، بهروز (ترجمه) موسیقی و ساز در سرزمین های اسلامی، نوشته جین جنکینز و پل راوسینک اولسن
۲۰۵. هدایت، مهدیقلی خاطرات و خطرات
۲۰۶. هنرفر، لطف اله گنجینه آثار تاریخی اصفهان
۲۰۷. همائی، جلال تاریخ ادبیات
۲۰۸. یارشاطر، احسان دانشنامه ایران و اسلام

کتاب شناسی لاتین

1. Alfred's Piano Course Books, U.S.A.
2. Encyclopedia Britanica
3. Edmonds, C.J., Kurds, Turks, And Arabs London, 1957
4. H.S. Stuttman Inc., Publishers, How It Works. 25 Volumes, 1989
5. Kennedy, Michael, The Oxford Doctionary Of Music, 1998
6. Mel Ray Publications, Music Books & Video, U.S.A.
7. Sterling Publishing Co., Musical Instruments Of The World, New York, 1997
8. Websters Dictionary, New York, U.S.A.
9. World Book Encyclopedia, 22 Volumes
10. World Book, Year Books 1978 to present

نشریات

۱. آهنگ (ماهنامه)
۲. آینده (ماهنامه)
۳. ایران نامه
۴. بخارا
۵. پیمان
۶. جوانان پیش و پس از انقلاب
۷. ره آورد (فصل نامه)
۸. شیدا (ماهنامه)
۹. عاشقانه (ماهنامه)
۱۰. فرهنگ و زندگی (فصل نامه)
۱۱. کتاب جمعه
۱۲. کتاب سبز
۱۳. موزیک ایران (ماهنامه)
۱۴. مهر
۱۵. هنر و مردم
۱۶. هنر (فصل نامه)
۱۷. یلو پیچ ایرانیان، شرکت کتاب
۱۸. یلو پیچ ملی، IRTV

7

آبادانی، مهین (Mahin Ābādāni) : شاعر و ترانه سرائی که از اشعارش در آلبوم "بوی خوش عشق" با صدای هنرمند بزرگ ایران، بیژن مرتضوی، استفاده شده است.

آباسامنتو (Ābāsamento) Abbassamento : فرود آمدن، از شدت صدا کاستن.

آبالی منتی (Ābālimenti) Abbellimenti : نت های زینت، یک نت یا مجموعه ای از چند نت است که به منظور غنی کردن یا گوناگونی بخشیدن به ملودی به نت اصلی اضافه می کنند.

آب خور چوب (Ābxorcub) : قسمتی از چوب که در صنعت ساز سازی از آن نباید استفاده کرد، این قسمت از چوب در اصطلاح نجاری باعث می شود که چوب خودش را بشکند و باعث فرورفتگی و یا بر آمدگی سطح ساز می شود.

آبشوری ایزانلو، استاد علی (Ostad Ali Ābsuri Izānlu) : علی آبشوری، معروف به علی خان یزدانی، از ایل کرد ایزانلو، در سال ۱۳۱۰ در روستای آبشور بجنورد دنیا آمد. او استاد نواختن قشمه، که سازی است محلی، می باشد. قشمه ای که او می نوازد از قشمه های معمولی بزرگتر و دارای ۷ سوراخ می باشد.

آبرامیان، دلگف (Delgof Ābrāmyān) : از نوازندگان سرشناس ارکستر سنفونی بلدیه در سال ۱۳۱۳، برای شرح بیشتر، لطفاً به ارکستر سنفونی تهران نگاه کنید.

آبرامیان، رودلف (رودلف در آبرامیان) (Rudolf Der-Ābrāmyān) : یکی از نوازندگان مشهور ارکستر سنفونی تهران در سال ۱۳۱۴. این ارکستر در ابتداء به ابتکار شهردار بنام ارکستر بلدیه شروع به کار کرد و بعد استخوان بندی ارکستر سنفونیک تهران را تشکیل داد. اولین اجرای برنامه این ارکستر در تآثر نکویی (سینما همای فعلی) در تقاطع اسلامبول و فردوسی برگزار گردید. لطفاً به ارکستر سنفونی تهران نگاه کنید.

آبرامیان، ملیک (Melik Ābrāmyān) : استاد موسیقی که به شاگردانش مِتد اروپائی را آموزش می داد. از شاگردان مشهور او می توان به استاد علی تجویدی اشاره نمود که مدت چهار سال در کلاس او بفرآگیری فنون ویلن زنی اشتغال داشت و هم چنین استاد بزرگ لشگری.

آب کناری (Ābkenāri) : از جمله نغمه های سازی بدون کلام موسیقی دیلمان که اغلب با نی یا سورنا نواخته می شود. این نغمه در ضمن به تعزیه خوانی نیز راه یافته است.

آبگون، اصغر (Asqar Ābgun) : یکی از صدابرداران و صدا گذاران مشهور ایران. او سال هاست در رادیو تلویزیون ایران فعالیت چشمگیر دارد.

آبنار، پرویز (Parviz Ābnār) : پرویز آبنار در سال ۱۳۳۵ در اندیمشک بدنیا آمد. او در سال ۱۳۵۵ در تهران وارد دانشکده صدا و سیما گردید و در سال ۱۳۵۷ در رشته صدا برداری فارغ التحصیل شد. وی سریال های تلویزیونی: سلطان و شبان، رعنا، وزیر مختار را به همراه فیلم هائی نظیر: پرنده کوچک خوشبختی، رابطه، آن سوی آتش، مرغابی وحشی و ... را صدابرداری نموده است.

آبنوسی، آمو (Āmo Ābnusi) : نوازنده چیره دست پیانو و فارغ التحصیل این رشته از انگلستان. آمو فرزند استاد نریمان آبنوسی سازنده سرشناس عود، سه تار و سنتور است.

آبنوسی، ساهاک (Sāhāk Ābnusi) : فرزند هنرمند سرشناس نریمان آبنوسی است که به نواختن اکثر سازهای موسیقی آشنا و یکی از بهترین عود زنان ایران است.

آبنوسی شاخ (Ābnusi Šāx) : سازی است از خانواده آلات بادی چوبی و از رده سورنا یا کرنای زبانه دار.

آبنوسی، نریمان (Narimān Ābnusi) : سازنده چیره دست عود و سه تار که کارهایش الگوئی است برای استادانی چون سید جواد چایچی است. نریمان آبنوسی در سال ۱۳۰۲ در شهرستان ساوه بدنیا آمد. او در کودکی موفق شد که سازی محلی بنام چگور را بسازد، این ساز ۹ سیم دارد و دارای صدائی خوش است. او در سال ۱۳۲۸ اولین ساز عود را که همان ساز بربط ایران باستان است ساخت و این ساز شهرتی عظیم یافت بطوریکه سفارش از محمد عبدالوهاب خواننده بزرگ مصری دریافت داشت. نریمان بیشتر

سازهای خودش را از چوب گردو و افرا می ساخت و برای خشک کردن آن ها روش مخصوص خودش را دارد.

آبی (Abi): مقام سوم از موسیقی قدیم را گویند.

آبیانس، گوهر (Gohar Ābiyāns): نوازنده چیره دست پیانو و فارغ التحصیل هنرستان عالی موسیقی و عضو فعال ارکستر سمفونیک تهران که از او کارهای زیبایی در سال های ۱۳۲۸ به بعد دیده ایم.

آپولون، شرکت (Šerkate Āpolon): سازمان تولید و پخش نوارهای موسیقی در ایران که تحت نظر آقای منوچهر بی بیان اداره می شد.

آتشکار، هرایر (Hrāyr Āteškār): از صدا برداران و صدا گذاران برجسته ایرانی که سال هاست با رادیو تلویزیون و استودیوهای فیلمسازی همکاری مستمر دارد.

آتشی، منوچهر (Manucehr Āteši): شاعر معاصر، موسیقی شناس و منتقد موسیقی و گزارشگری در باز شناساندن چهره های اصیل موسیقی ایران.

آتونالیت (Ātonālīte): عدم احساس نسبت به تونالیت. ضد تونالیت.

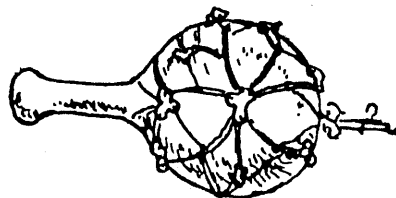
آجلی، مسعود (Maswud Ājeli): از آهنگسازان قدیمی ایران که همکاری نزدیکی با ناصر مسعودی خواننده مشهور داشت. از این هنرمند ترانه های ماندگاری مانند: امیر علی چوپان، ایشا الله، لیلای من و طفل دبستون در دسترس می باشد.

آجودانی، گیتی (Giti Ājudāni): نوازنده چیره دست پیانو و همسر سابق فرید فرجاد، نوازنده مشهور ویلن و آهنگساز برجسته است که در حال حاضر در آمریکا زندگی می کند.

آختن (Āxtan): برآوردن، کوک کردن، نواختن آلات موسیقی.

آخربند پیشرو (Āxarbande pišro): بند آخر، بندی از تصنیف پیشرو در موسیقی قدیم.

آخلکند یا آخلکندو (**Āxlakand yā Āxlakandu**) : سازی است از خانواده آلات موسیقی ضربی و از رده چغانه. امروز این ساز را چُق چُقک می گویند.

آخلکند یا آخلکندو

آخوندزاده، عادل (**Ādel Āxund-zāde**) : هنرمند مشهور آذربایجانی و همدوره با اسماعیل چشم آذر و آساطور صفریان. عادل آخوندزاده، نوازندگی تار را از کودکی شروع و در این رشته به مقام استادی رسید.

آخوندی، علی (**Āli Āxundi**) : از سازندگان تنبک در تهران و از همکاران نزدیک استاد فریدون حلمی.

آداجیو (**Ādājyo**) : اصطلاحی در مبحث زمان موسیقی. آداجیو در متروم وزن هائی به شماره های (۱۰۰ - ۱۲۶) (۶۰ - ۶۴) را با وقار و بدون عجله و با سرعتی سریع تراز لارگیو بیان می دارد.

آدامیان، آرشاویر (**Ārsāvir Ādāmyān**) : نوازنده سرشناس ارکستر سمفونی تهران (ارکستر بلدیه) در سال های ۱۳۱۳ و بعد از آن که در زمان ریاست سروان مین باشیان، این ارکستر بنام ارکستر هنرستان عالی موسیقی نامیده شد.

آوادیسیان، خاچاطور (**Xācātūr Āvedisyān**) : آهنگسازی که با برنامه گل های رادیو همکاری نزدیک داشت. از کارهای زیبای او، آهنگ دلم را بی خبر می بری و با تو رفتم، بی تو باز آمدم خانم الهه می باشد.

آدگی، علی اکبر (**Āli Akbar Ādegi**) : از معلمین هنر موسیقی در آموزشگاه های موسیقی تهران.

آدمیت، رکن زاده [Roknzáde Ādamiyat] : شادروان رکن زاده آدمیت از نویسندگان و پژوهشگران نامی ایران که کتاب دانشمندان و سخن سرایان فارسی او سند گرانبهائی است از شرح حال سخنسرایان و ترانه سرایان ایرانی.

آدنکوم (Ādenkum) : تکه چوب بلند یا کوتاهی است که معمولاً وسط آن خالی می باشد. با زدن چوب به زمین بصورت ریتمیک موزیک ساخته می شود. نام دیگر آدنکوم Stamping Sticks یا با لحن عامیانه زمین کوب است. رقص چوب ایرانیان را می توان در این طبقه جا داد.

آذر [Āzar] : از خوانندگان قدیمی ایران، همزمان با اوج فعالیت خانم ها: دلکش، مرضیه، پروین وزند، یادپوران.

آذربار، عادل (Ādel Āzarbār) : عادل آذربار در سال ۱۳۲۳ در تهران بدنیا آمد. از کودکی علاقه بسیاری به نواختن نی داشت. در جوانی به کلاس موسیقی نکيسا رفته و زیر نظر هنرمند گرانقدر عباس خوشدل شروع به فراگیری موسیقی نمود. در زمانی که عادل در کلاس نکيسا تحصیل می کرد، هنر جویان صاحب نامی چون عماد رام، و مسعود لقاء نیز در این کلاس حضور داشتند. استاد بعدی عادل آذربار، هنرمند با ارزش، حسین افتاده است که به او فلوت را آموخت. عادل آذربار از نوازندگان برجسته ساز قانون هم بشمار می رود.

آذربایجان غربی، موسیقی (Musiqiye Āzarbāyjāne Qarbi) : قوم هائی که در آذربایجان غربی زندگی می کنند عبارتند از ترک ها، کردها، آسوری ها، و ارمنی ها. لذا در آذربایجان غربی با تنوع موسیقی مواجه هستیم ولی شاخص ترین فرهنگ موسیقی در آذربایجان غربی، موسیقی ترک زبانان است و موسیقی عاشیقی از تمام مشهورتر. موسیقی آذربایجان غربی را می توان به ۵ نوع مختلف تقسیم نمود: موسیقی عاشیقی، موسیقی قره پااغی، موسیقی کردی، موسیقی ارمنی و موسیقی آسوری. جهت اطلاع از هر یک از موسیقی های اشاره شده به مبحث آن مراجعه کنید.

آذربایجانی (Āzarbāyjāni) : گوشه ای است در دستگاه ماهر و بنا به نظر استاد علی نقی وزیری هم چنین گوشه ایست در دستگاه شور. این گوشه بعد از نصیرخانی و چهارپاره و قبل از فیللی و شکسته است. این گوشه معمولاً با شعری از نوع چهارپاره به آواز در می آید.

آذر، جواد [Javād Āzar] : شاعر و ترانه سرای معاصر که به برخی از ترانه هایش نظیر: به سکوت سرد زمان، ایران ای سرای امید و ساز قصه گو با صدای شجریان می توان اشاره نمود.

آذر، شهرام [Šahrām Āzar] : خواننده، آهنگساز و تنظیم کننده آهنگ که در کالیفرنیا زندگی می کند. تنظیم آهنگ ترانه عروس خلیج با صدای شیلا از کارهای اوست. شهرام آذر، سرپرست گروه سندی است.

آذرمهر، برزین [Barzin Āzarmehr] : ترانه سرای معاصر که با محمد رضا شجریان همکاری نزدیکی دارد. از نمونه ترانه های او می توان به ترانه؛ همراه شو عزیزم اشاره نمود.

آذرمینا، پژمان [Pezmān Āzarminā] : دکتر پژمان آذرمینا در سال ۱۳۵۲ در تهران بدنیا آمد. وی تحصیلات موسیقی خود را از سال ۱۳۶۳ نزد استاد فرامرز پایور آغاز کرد و از مکتب ایشان در رشته سنتور و علم موسیقی بهره ها برد. دکتر پژمان آذرمینا، دکترای خود را از دانشکده پزشکی در دانشگاه تهران دریافت کرده و اینک افزون بر طبابت با ارکستر بزرگ سازهای مضرابی به سرپرستی استاد حسین دهلوی همکاری دارد.

آذرمینا، پیمان [Peymān Āzarminā] : مهندس پیمان آذرمینا در سال ۱۳۴۴ خورشیدی در تبریز بدنیا آمد. پس از چندی به تهران آمد و در سال ۱۳۶۷ لیسانس مهندسی عمران را از دانشکده صنعتی شریف دریافت کرد. او از سن ۱۲ سالگی در کارگاه موسیقی کودکان و نوجوانان وابسته به سازمان رادیو تلویزیون نزد آقای قائم مقامی مشغول تحصیل موسیقی شد. او در سال ۱۳۵۷ به کلاس استاد فرامرز پایور رفت و نزد خانم مینا افتاده مدت ها کار کرد.

پیمان آذرمینا نوازنده زبردست سنتور و ضرب و مدرس ساز سنتور در هنرستان موسیقی تهران است.

آذری (Āzari) : شیخ فخرالدین بیهقی متخلص به آذری از مشاهیر و شعرای سده نهم هجری است که بخشی از زندگی خود را در هند و بخشی را در ایران سپری کرد. دیوان شعر او مشتمل بر قصیده، غزل، ترجیع بند، ترکیب، قطعه و رباعی است که به ۵۰۰۰ بیت می‌رسد. اثر دیگر این شاعر؛ بهمن نامه نام دارد و او کتابی منظوم دارد بنام عجائب الغرائب.

از آثار دیگر این شاعر کتاب جواهر الاسرار است که بسال ۸۴۰ هجری تألیف شده.

آرا (Ārā) : آهنگ ساز و تنظیم کننده آهنگ که ساکن لُس آنجلس می‌باشد. از نمونه کارهای او می‌توان به آلبوم عشق تو با صدای پیروز اشاره داشت.

آراس (Ārās) : خواننده و ترانه سرای جوانی است که در آمریکا فعالیت دارد. از نمونه کارهای او می‌توان به آلبوم پرواز اشاره داشت.

آراستن رود (Ārastan rud) : هم‌نوا کردن تار ساز، کوک کردن سیم ساز.

آراکلیان، آساتور (Āsatur Ārākelyān) : استاد بزرگ ویلن در هنرستان عالی موسیقی و صاحب نظر مشهور در ساخت ویلن.

آراکلیان، آماسیا (Āmāsyā Ārākelyān) : نوازنده چیره دست ویلن که در سال ۱۹۳۲ در تبریز متولد شد. آماسیا آراکلیان در حال حاضر با ارکستر سمفونیک لُس آنجلس همکاری می‌کند.

آراکلیان، سورن (Suren Ārākelyān) : رئیس مدرسه موسیقی تفلیس و استاد هنرستان عالی موسیقی ایران در سال‌های ۱۳۰۸ و بعد از آن. زنده یاد سورن، در هنرستان عالی موسیقی ایران استاد هم‌نوازی و ساز سازی بود.

آرام (Ārām) : از خوانندگان مشهور در دُبی که طرفداران بیشماری دارد. محل فعالیت آرام در کاباره "دُلف" دُبی است.

آرام (Ārām) : خواننده ای که در حال حاضر در آلمان به فعالیت هنری مشغول بوده و آهنگسازی چون محمد شمس و شاپور باستان سیر با او همکاری دارند. از نمونه کارهای او می توان به آلبوم عروسی ماه اشاره داشت.

آرام، امیر (Amir Ārām) : خواننده ای با سبک متفاوت که گرایش به سروده های مولانا دارد. امیر آرام در حال حاضر در آمریکا زندگی می کند و همسر آمریکائی دارد که در نواختن فلوت تبحر دارد.

آرایش (Ārāyeš) : اصطلاحی در علم هم آهنگی. آرایش ممکن است فوقانی، تحتانی، ساده و یا مضاعف باشد. آرایش ها، نت های کم ارزشی به نسبت نت های اصلی بوده که برای حمایت یا تزئین جریان موسیقی بکار گرفته می شوند.

آرایش خورشید (Ārāyeše xoršid) : نام لحنی است از ۳۰ لحن باربد که در برهان قاطع از آن بعنوان لحن اول باربد نام برده اند.

آرایمان (Ārāymān) : در موسیقی قدیم ایران به معنی ترتیب نت ها آمده است.

آرپژ (Ārpez) : اجرای تند و متوالی نت های یک آکورد که یکی بدنبال دیگری از بم ترین به زیر ترین و بالعکس اصوات را طی می کند.

آرپژ

آرتیکو (Ārtiko) : شرکت تکثیر و پخش نوار و CD ایرانی در آمریکا.

آرتوش (Ārtuš) : خواننده و نوازنده گیتار که سال هاست می خواند. ترانه های نفرین، بوسه به لب های خونین و بیهوده عشق او شکل کلاسیک بخود گرفته اند. آرتوش در حال حاضر در آمریکا زندگی می کند.

آغاز کار خوانندگی این هنرمند از همدان شروع شده و آن زمانی است که او ۱۶ سال دارد و در هتلی در همدان برنامه اجرا می‌کند. صاحب هتل از آن‌ها سوال می‌کند که خواننده شما کیست، آندو که سرپرستی ارکستر را دارد به آرتوش می‌گوید، بخوان و او با بازخوانی آهنگ‌های ویگن کار خوانندگی را شروع می‌کند. بعد ها، آرتوش با پرویز مقصدی و پرویز وکیلی همکاری صمیمانه‌ای را آغاز و ترانه نفرین حاصل اولین کار آن‌ها است.

آرتوش (Ārtuš): آرتوش هارتونیان، خواننده، و ترانه سرا که در آمریکا فعالیت داشته و هر چند گاه ترانه‌ای دارد که سر زبان‌ها می‌افتد، نظیر گوگوش، از نمونه کارهای او می‌توان به آلبوم راز، دیوار شکسته، تله و پاشنه بلند اشاره داشت.

آرتوش (Ārtuš): خواننده ساکن نیویورک که فعالیت چندانی از او مشاهده نمی‌شود.

آزرم (Āzarm): آهنگساز مشهور پیش از انقلاب که همکاری نزدیکی با زنده یاد فریدون فرخ زاد داشت.

آرزومانیان، آندرانیک (Āndrānik Ārzumānyān): آندرانیک آرزومانیان در آبان ۱۳۳۳ در تهران بدنیا آمد. نواختن ساز و پرداختن به هنر موسیقی در خانواده آرزومانیان پشت در پشت ادامه داشته است. پدر آندرانیک از نوازندگان معروف کمانچه در ارکستر بزرگ آذربایجان است. آندرانیک نوازنده برجسته پیانو، ۲۲ سال است که بصورت حرفه‌ای بکار اشتغال دارد. او آهنگسازی را بطور جدی از سال ۱۳۵۸ آغاز کرده و از کارهای اولیه او در زمینه موسیقی ارمنی باید یاد کرد. از سال ۱۳۶۲ همکاریش را با صدا و سیما آغاز و موسیقی برنامه بیز قندی را می‌سازد. آندرانیک از فعالین ساخت موسیقی فیلم در ایران است.

آرزومانیان، روبن (Ruben Ārzumānyān): نوازنده مشهور پیانو و برادر بزرگ هنرمند گرانقدر آندرانیک آرزومانیان است.

آرزومانیان، سروژ (Serož Ārzumānyān): نوازنده مشهور کلارینت در تبریز و همدوره با آشوت بابایان.

آر - سی - اویکتور [RCA Victor (År Si Ey Viktor) : کمپانی صفحه سازی که برای اولین بار در سال ۱۳۳۰ صفحه های LP (Long-Play) را که دور آن آهسته بود روانه بازار ایران نمود که در سال های اولیه مورد توجه قرار نگرفت. دور صفحات تولیدی این کمپانی، ۳۳ و ۴۵ دور در دقیقه بود. صفحات ۴۵ دور برای موسیقی های عامه پسند اختصاص یافت.

آرش [Åraš] : آهنگساز و خواننده، ساکن Rocville مریلند که همراه با زوج هنریش سپیده از فعالیت خوبی برخوردار است.

آرش [Åraš] : خواننده خوش صدا پیش از انقلاب که سبک کاری شبیه به عماد رام داشت. از ترانه های بیاد ماندنی این خواننده می توان به: بستم بوی تو دارد با آهنگی از پرویز اتابکی و شعر شهیار قنبری اشاره داشت.

آرش [Åraš] : خواننده جوانی که سال هاست در آمریکا می خواند. منوچهر رستگار برای او آهنگ می سازد و شعرائی چون همایون هوشیار تژاد و جمشید شیبانی برایش ترانه میسرایند. خود او نیز طبع ترانه سرایی دارد. از کارهای او می توان به آلبوم حرف های دل اشاره داشت.

آرش [Åraš] : خواننده جوانی است که در دالاس، تکزاس ساکن است. از نمونه کارهای او می توان به آلبوم آرزو اشاره داشت.

آرش [Åraš] : خواننده جوان متولد اصفهان که در دبی به بازخوانی ترانه های معین می پردازد

آرش، گروه موسیقی [Gruhe Musiqiye Åraš] : گروه موسیقی آرش در وین اتریش به سرپرستی شهرداد برزین.

آرشاک خان [Årsāk Xân] : نوازنده چیره دست تار که از کارهای او صفحاتی موجود است.

آرشاک خان، زری [Zari Årsāk Xân] : زری خواننده سال های دور ایران که از اسم فامیل همسرش آرشاک خان استفاده می کرد. آرشاک خان نوازنده چیره دست تار بود. از زری آرشاک خان صفحه

هائی در دست می باشد.

آرشام (Ārsām) : آهنگسازی که در سال های دور به آهنگسازی اشتغال داشت و هم اکنون فعالیتی از او مشاهده نمی شود. ساختن موزیک متن فیلم؛ رضا هفت خط ساخته حسین ترابی از کارهای آرشام می باشد.

آرشه (Ārše) : چوب باریکی که بموازات آن رشته هائی از موی اسب کشیده اند و دو سر رشته ها را به دو سر چوب وصل نموده و جهت نواختن به روی سیم های آلات زهی می کشند. سازهائی که با آرشه یا کمان نواخته می شوند عبارتند: ویلن، ویلن سیل، کنترباس، کمانچه، غزک و رباب. رباب در اصل پدر سازهای آرشه ای است.

آرشه گذاری (Ārše gozārī) : اصطلاحی است در سازهای زهی. برای تعیین جهت استفاده از آرشه بمنظور اجرای حالت صحیح قطعه موسیقی و تسهیل در نوازندگی و نیز بمنظور توام بودن حرکات آرشه در همناواری گروه های سازی که با علائم زیر بکار می رود. علامت ۸ برای آرشه راست که در این مورد آرشه از چپ به راست حرکت می کند و علامت V برای آرشه چپ که در این مورد آرشه از راست به چپ حرکت می کند.

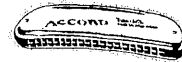
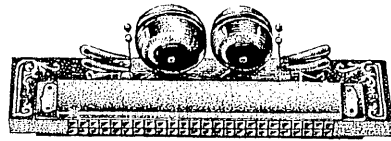
آرگاهان، شرکت (Šerkate Ārgāhān) : شرکت. از فعالترین شرکت های تولید و تکثیر و پخش صفحه و نوار کاست پیش از انقلاب در تهران.

آرمان (Ārmān) : خواننده ساکن لس آنجلس که از او در ۲۰ سال اخیر محدود ترانه هائی پخش و شنیده شده است.

آرمن (Ārmen) : بانوی هنرمندی که ترانه عروسی او زبانزد عام و خاص در سال های دور گذشته بود.

آرمونی (Ārmoni) : توام ساختن نغمه ها و نواختن آن ها به اتفاق. هماهنگی.

آرمونیکا (Ārmonikā) : یا هارمونیکا، سازی است از خانواده آلات موسیقی بادی. ساختمان آرمونیکا از تعدادی زبانه، یا تیغه فلزی که در جعبه ای کوچک و مستطیل شکل کنار هم قرار گرفته اند، تشکیل یافته. در یک سوی این محفظه سوراخ هائی تعبیه شده و نوازنده لب های خود را بر این سوراخ ها نهاده می دمند. آرمونیکا در فارسی به نام ساز دهنی خوانده می شود.

آرمونیوم (Armoniom) : سازی است از خانواده آلات موسیقی بادی، ساختمان این ساز تشکیل یافته از: تعدادی زبانه و یا تیغه فلزی که یک سر آن ها به صفحه ای باریک وصل و سر دیگر آن آزاد است و با فشار هوا به ارتعاش در می آیند. وسعت صدای این ساز ۵ اکتاو است. به این ساز ارگ دستی هم می گویند.

آرمیک (Armik) : گیتاریست و آهنگساز فعالی است که هنر آموختن و نواختن گیتار را از کودکی آغاز نمود. آرمیک در سن ۱۴ سالگی بطور حرفه ای وارد کار موزیک شد. تنظیم آهنگ های بسیاری از کارهای اوست که بعنوان نمونه می توان به "مرا به خانه ام ببر" که داریوش آن را اجرا کرده اشاره داشت.

آروستامیان، آشوت (Āšot Ārustāmyān) : استاد و نوازنده تار قفقازی که سمت معلمی به هنرمند مشهور آرداشس تارینیاں دارد.

آریا (Āriyā) : ۱ - قطعه ای است دارای فرم A-B-A که A دوم غالباً بصورت بداهه نوازی است و نمایشگر قدرت تکنیک و خلاقیت ذهن اجرا کننده است.
۲ - آریا یکی از بخش های سوئیت باروک است.
۳ - یکی از معروفترین آریاها. آریای سوئیت شماره ۳ باخ است.

آریا (Āriyā) : آهنگساز، ترانه سرا و خواننده مقیم آمریکا. از این هنرمند آلبوم ضیافت جان که توسط کمپانی های آمریکائی پخش شده در دسترس می باشد.

آریا، بیژن (Bīzan Āriyā) : خواننده جوانی است که در لس آنجلس به خواندن ترانه های خوانندگان دیگر می پردازد و در اجرای بعضی از آنان بسیار موفق است.

آریانا، گشتاسب (Goštāsp Āriyānā) : از صدا برداران قدیمی رادیو و تلویزیون ملی ایران که در حال حاضر با رادیو و تلویزیون صدا و سیما همکاری می کند.

آریان، گروه موسیقی پاپ **[Gruhe Musiqiye Pape Āryān]** : گروه موسیقی پاپ آریان از نیمه نخست سال ۱۳۷۸ خورشیدی به مدیریت پیام صالحی و مساعدت علی پهلوان، فعالیت خود را در تهران آغاز نمود. اعضای این گروه ده نفری از فارغ التحصیلان رشته موزیک می باشند. اعضای گروه آریان عبارتند از: سیامک خواهانی (ویلن)، محمد رضا گلزار (گیتار)، شراره فرژاد (گیتار و خواننده)، امیر حسین مستعد (گیتار باس)، برزویه بدیهی (پرکاشن)، نینف امیرخاص (سینت سایزر)، سحر کاشمیری (خواننده)، ساناز کاشمیری (خواننده)، پیام صالحی (گیتار، خواننده و ترانه سرا) و علی پهلوان (گیتار، خواننده و ترانه سرا).

آریائی نژاد، حسن **[Hasan Āryāinežād]** : نوازنده چیره دست فلوت که در سال ۱۳۰۷ خورشیدی در تهران بدنیا آمد، او از سن ده سالگی وارد دسته موزیک پیش آهنگی شد. معلم او شخصی بود بنام شور افکن که استاد آموزش مارش بود، آریائی نژاد سنتور را نیز زیبا می نوازد.

آریس **[Āris]** : خواننده ای است که با زبان های مختلف ترانه می خواند و ساکن لس آنجلس است.

آرین، بهجت اله **[Behjat-ollāh Āryan]** : ویلن نواز ارکستر مجلسی هنرستان موسیقی ایران. این ارکستر در سال ۱۳۶۹ با رهبری بهروز وحیدی آذر تشکیل و از فعالیت خوبی برخوردار است.

آرین پور، سیروس **[Sirus Āryanpur]** : دکتر سیروس آرین پور، شاعر و ترانه سرای معاصر که جاودانه ترانه های: بارون بارونه، شادوماد با صدای ویگن و پرستو با صدای منوچهر سخائی از سروده های اوست. ترانه معروف بارون بارونه به غیر از ویگن، توسط خانم الهه و خانم پری زنگنه نیز اجرا شده است.

آرین پور، یحیی **[Yahya Āryanpur]** : نویسنده و پژوهشگر در ادبیات، شعر و موسیقی ایران، نویسنده کتاب دو جلدی از صبا تا نیما.

آزاد، احمد **[Ahmad Āzād]** : احمد آزاد خواننده ای که کار خود را از اروپا آغاز کرد و ترانه ساقی او سال ها ورد زبان مردم بود. او در حال حاضر در لس آنجلس زندگی می کند و از فعالیت نسبتاً خوبی برخوردار است. به چند آلبوم او، منجمه مست و شاه پری میتوان اشاره کرد.

آزاد، اکبر (Akbar Āzād) : ترانه سرای جوانی است که با هنرمندانی نظیر شاد مهر عقیلی همکاری دارد. از ترانه هائی که سروده می توان به فصل آشنائی با صدای شادمهر عقیلی اشاره نمود.

آزاد، پوران (Purān Āzād) : شاعر، ترانه سرا، آهنگساز و خواننده قدیمی ایران. پوران آزاد، از شاگردان ممتاز استاد مجید دوامی و استاد محمد کریمی و از فارغ التحصیلان هنرستان عالی موسیقی هستند. ایشان به ردیف های موسیقی سنتی ایران آگاهی کامل داشته و صدای آلتو سوپرانو بسیار زیبایی دارند. مهارت ایشان در اجرای ترانه های فولکلوریک ایرانی و انگلیسی ستایش انگیز است. پوران آزاد در اُرنج کانتی کالیفرنیا زندگی می کنند.

آزاد، داود (Dāvud Āzād) : نوازنده تار و عضو گروه آوای اصفهان. داود آزاد سرپرستی این گروه را به عهده داشته و از کارهای زیبای او اجرای موسیقی در تالار رودگی بمناسبت بزرگداشت زنده یاد استاد اقبال آذر است.

آزادگله (Āzād-gole) : نخستین نوار موسیقی پاپ محلی مازندرانی که کلیه ملودی های آن توسط آهنگساز جوان ایرانی سارو، که ساکن آلمان است با صدای شعبانعلی کلانتری در آلمان ضبط شده است و در بازار ایران وجود دارد.

آزاده، اله بخش (Allāh-baxš Āzāde) : از اعضای گروه مالد نیک شهر بلوچستان.

آزادی یزدی، مهدی (Mehdi Āzādi-Yazdi) : مهدی آزادی یزدی در سال ۱۳۳۴ در شیراز بدنیا آمد و در سال ۱۳۵۲ وارد مدرسه عالی صدا و سیما گردید. مهدی آزادی یزدی اینک یکی از صداپرداران خوب شبکه دوم تلویزیون تهران است.

آزادوار (Āzādvār) : نام یکی از الحان موسیقی قدیم ایران است.

آزادوار چنگی (Āzādvār cangi) : چنگ نواز معروف عهد خسرو پرویز ساسانی.

آزرم، هادی (Hādi Āzarm) : تنظیم کننده آهنگ که برخی از آهنگ های بیشمار حسین واثقی را تنظیم و نت نویسی نموده است. هادی آزرم یکی از نوازندگان و فعالین ارکستر فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۷ و هم

چنین ارکستر شماره ۱ سنتی به سرپرستی علی درخشان در سال های ۱۳۵۷ و بعد آن می باشد. ساز تخصصی این هنرمند کمانچه است.

آزموده، کریم (Karim Āzmude) : نوازنده چیره دست ویلن در ارکستر کلنل علی نقی وزیری.

آزمون باربد (Āzmun Bārbad) : با هدف بزرگداشت موسیقی ایران، آزمونی، توسط گروه موسیقی واحد فعالیت های فرهنگی سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران در سال ۱۳۵۵ خورشیدی در هفت رشته: تار، سه تار، سنتور، کمانچه، نی، ویلن و آواز تشکیل شد. نخستین آزمون؛ از اول تا دهم تیرماه ۱۳۵۶ با شرکت هیئت داوران: دکتر مهدی برکشلی، دکتر مهدی فروغ، علی اکبر شهنازی و دکتر داریوش صفوت صورت گرفت.

سرپرست هیئت داوران آزمون باربد، به عهده زنده یاد، استاد مسلم موسیقی ایران، دکتر نور علی برومند بود که ایشان در اواخر سال ۱۳۵۵ درگذشتند.

در آزمون فوق، ۱۸۲ نفر شرکت کرده، ۷۴ نفر به مرحله میانی و ۴۴ نفر به مرحله پایانی رسیدند. جوایز اول این آزمون به هنرمندان زیر تعلق گرفت: محمد علی کیانی نژاد (نی)، داریوش طلائی (تار و سه تار)، پرویز مشکاتیان و پشنگ کامکار (سنتور)، علی اکبر شکارچی (کمانچه)، و شهرام ناظری (آواز). ویلن برنده ای نداشت.

آژنگ، سروان ابراهیم (Sarvān Ebrāhim Āzang) : موسیقی دان، معاون هنرستان موسیقی ایران و سرپرست برنامه های موسیقی ایرانی رادیو. سروان ابراهیم آژنگ از شاگردان ممتاز لومر بود که تحصیل در موسیقی را در مدرسه نظام دارالفنون پایان رسانید. در سال ۱۳۱۹ وقتی رادیو ایران افتتاح شد، رئیس کمیسیون موسیقی غلامحسین مین باشیان و معاونت او بعهده سروان آژنگ بود.

آساطور (Āsātur) : موسیقی دان بزرگ ایرانی و استاد هارمونی و آراثره (قسمت بندی نت برای ارکستر) در سال های ۱۳۲۰.

آسایش، روح اله (Ruh-ollāh Āsayeš) : سازنده تَبک و از همکاران نزدیک استاد فریدون حلمی در تهران.

آستارا، کاباره (Kábàre Àstàrà) : واقع در پاساژ سینما آستارای تجریش که عمر فعالیتش بسیار کوتاه بود.

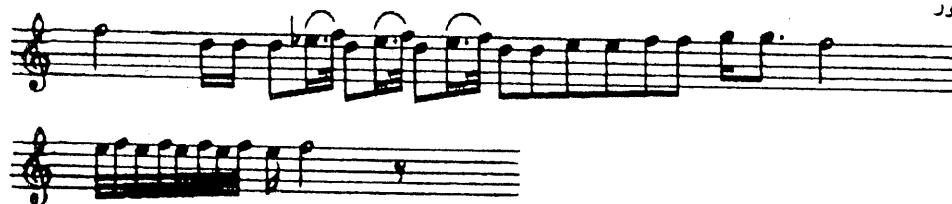
آسوری، موسیقی (Musiqiye Àsuri) : موسیقی اصیل و قدیمی آسوری ها بسبب پراکندگی دردناک این قوم که از پراکنده ترین مهاجران کره زمین هستند، پاره پاره و پراکنده است. موسیقی آسوری های ایران تحت نفوذ موسیقی ترکی واقع شده و عاشق های آسوری نیز بطور مطلق همان شعر و موسیقی ترکی را اجرا می کنند. متأسفانه موسیقی قومی آسوری آسیب های جبران ناپذیری دیده که بعید است ترمیم یابد. در قدیم میان آسوری ها آوازی مرسوم بود که بهنگام چیدن انگور در تاکستان ها می خواندند که متأسفانه امروزه آن هم از بین رفته. خوشبختانه موسیقی آسوری های عراق نسبت به ایران سالم تر مانده است. آوازهای آسوری معمولاً توسط کمانچه همراهی می شود. آهنگ رقص با دهل و سورنا نواخته می شود.

آشتیانی، امیر ناصر (Amir Nàser Àstiyàni) : امیر ناصر آشتیانی در سال ۱۳۱۳ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. پدر او نوازنده زبردست ویلن بود و او تحصیلات ابتدائی خود را پایان نبرده بود که نواختن ویلن را آغاز کرد. سال های بعد به هنرستان شبانه موسیقی و سپس به دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران رفت. او لیسانس خود را در رشته موسیقی به سال ۱۳۴۸ دریافت کرده و پس از اخذ لیسانس همکاری خود را با رادیو آغاز می کند. امیر ناصر آشتیانی سال های متمادی با ارکسترهای بزرگی همکاری داشته و اینک باز نشسته است ولی کلاس درس او در مشهد باز و شاگردان بسیاری دارد.

آشوت، تانیا (Tàniyà Àsot) : پیانو نواز برجسته ایرانی در سال های پیش و بعد از ۱۳۳۱ که همکاری نزدیکی با هنرمند بزرگ مرتضی حنانه داشت.

آشور آوند (Àsur Àvand) : گوشه ای است در دستگاه های ماهور، نوا، شور و راست پنجگاه با وسعتی کم و محدود. این نغمه محدود که موجب بالابردن یک ربع پرده در صدای نت میانی گام می گردد، در آواز خوانی معمولاً با تحریر و در نوازندگی با مضرابی خاص ارائه می گردد.

آشور

آشور پور، احمد (Ahmad Āsurpur) : خواننده قدیمی آهنگ های محلی - گیلانی. از اولین ترانه های او که روی صفحه ضبط شده می توان به هیار هیار و زهرا جان که سال ۱۳۱۶ هجری - شمسی منتشر شد اشاره کرد. بخش صفحات آن روز که بنام صفحه های ادئون نامیده می شد توسط کمپانی آغاسی در لاله زار صورت می گرفت.

آصف، فرامرز (Farāmarz Āsef) : آرشیتکت، خواننده، ترانه سرا و آهنگ سازی است که در رأس آنجلس آمریکا فعالیت دارد. کاراکتر حاجی او معروف است.

آصفی (Āsefi) : از هنرمندان و فعالین انجمن موسیقی گیلان که به همت استاد جهانگیر برزین تاسیس شد.

آصفی، (Āsefi) : خواجه آصفی، شاعر بزرگ ایرانی در سال ۸۵۳ هجری در هرات بدنیا آمد. او از محضر استاد بزرگ خود عبدالرحمن جامی بهره ها بُرد. این شاعر در بارگاه سلطان حسین بایقرا و امیر علی شیر نوائی و سلطان بدیع الزمان میرزا (۹۲۳ هجری) ارج و قرب فراوان داشت.

آصفی سورنای (Āsefi Surnáy) : نوعی سورنا را گویند. در لغت نامه دهخدا آمده است: کمال اسماعیل آصف نام خیاگر مشهور در زمان داود است و چون کمال اسماعیل آصف نوازنده و یا احتمالاً تکمیل کننده این سورنا بوده از این رو به آن آصفی سورنا گویند.

آصیه (Āsyē) : از خوانندگان زن در دوره قاجاریه.

آغاجی (Āqāji) : از شاعران و امرای معروف عهد ساسانی و معاصر دقیقی بوده است. این شاعر به دو زبان فارسی و عربی شعر می سروده است.

آغاسی - شرکت (Šerkate Āqāsi) : شرکت آغاسی واقع در لاله زار در سال ۱۳۱۶ که نمایندگی بخش صفحات ادئون را به عهده داشت.

آغاسی، نعمت اله **(Newmat-olláh Āqási)** : خواننده ترانه های بندری که در سال های ۱۳۴۷ و ۱۳۴۸ به اوج محبوبیت خود رسید. سینمای ایران، فیلم زندگی او را بنام نعمت نفتی ساخت. پس از انقلاب به حرفه چلوکبابی پرداخت و گاه گاهی در خارج از ایران کنسرت هایی برپا نموده و می کند.

آفت **(Āfat)** : خواننده کوچه و بازار و مردمی در سال های ۱۳۳۵ و بعد آن که نامش همواره با مهوش آورده می شد. بیشترین محل فعالیت او در کافه های لاله زار بود. در سال ۱۳۴۲ خورشیدی، او را به همراه پونه، سوسن و گوگوش در یک برنامه رادیویی بخاطر اصلاحات ارضی شرکت دادند. آن زمان گوگوش ۱۴ ساله بود.

آفتاب ساسره **(Āftār Sāsere)** : از ترانه های تالشی که بیشتر زنان در کشتزار ها می خوانند.

آفرین **(Āfarin)** : یکی از مقام های هشتگانه موسیقی در عصر بهرام پنجم ساسانی.

آفرین لاهوری **(Āfarin Lāhuri)** : از شاعران سده دوازدهم هجری است. دیوان این شاعر بزرگ پارسی گوی به شماره **OR274** در کتابخانه موزه بریتانیا نگهداری می شود.

آقابابایف، پری **(Pari Āqábábáyof)** : از خوانندگان قدیمی که همزمان با قمرالملوک وزیری و ملوک ضربایی کاشانی و خانم ایران الدوله می خواند. از ترانه هایی که ایشان خواندند می توان به : کجاهستی پرزاد، خاطرم ز جنس بشر، ای پدرم و فال گل اشاره داشت.

آقاباشی، ابراهیم **(Ebrāhim Āqábāši)** : ابراهیم آقاباشی، خواننده و نوازنده، ماهرنی و از شاگردان درویش حسن، قدیمی ترین خواننده ای است که از او نام می برند می باشد. او نیز شاگردان بسیاری را تعلیم داد که بعنوان نمونه می توان نایب اسد الله را نام برد.

آقاباشی، زمان **(Zamān Āqábāši)** : خواننده دوره ناصری و برادر عیسی آقا باشی.

آقاباشی، سید رحیم **(Seyyed Rahim Āqábāši)** : از خوانندگان مشهور عهد ناصری و برادر عیسی خان آقاباشی.

آقاباشی، عیسی خان (Isā Xān Āqābāši): از خوانندگان بنام عهد ناصری و استاد زنده یاد سلیمان خان امیر قاسمی.

آقابزرگ خان، شاهرخ (Šāhrox Āqābozorg Xān): سرّیب شاهرخ آقابزرگ خان، از معلمین و خدمتگزاران موسیقی ایران است. او در سال ۱۲۴۹ در مشهد بدنیا آمد. پس از تحصیلات اولیه به دارالفنون رفته و در رشته موزیک سرآمد شد. بزرگانی چون استاد علی نقی وزیری، غلام علی خان گردآفرین، حسین هنگ آفرین و مشیر همایون شهردار درس های اولیه موزیک را از او گرفته اند. ساز اصلی آقای بزرگ خان ویلن بود ولی تار و پیانو را نیز بخوبی می نواخت. او در سال ۱۲۹۵ در تهران چشم از جهان فرو بست.

آقاجان (Āqājān): میرزا غلامحسین معروف به آقاجان، شاگرد سماع حضور که علاوه بر نواختن ضرب، صدای بسیار خوبی نیز داشت. او سازی اختراع نمود که شبیه به کمانچه بود. او اسم سازش را مجلس آرا گذاشته بود.

آقاجان ساوه ای (Āqājāne Sāvei): خواننده نامی دوره قاجاریه و استاد جناب قزوینی که او را نباید با پدر سماع حضور یعنی میرزا غلام حسین خان معروف به آقاجان اشتباه گرفت.

آقاجان سنتوری (Āqājāne Santuri): میرزا غلامحسین مشهور به آقاجان سنتوری، نوازنده چیره دست سنتور و پدر حبیب سنتوری ملقب به سماع حضور استاد برجسته موسیقی ایران است.

آقاجان کلیمی (Āqājāne Kalimi): آقاجان کلیمی، پسر داود شیرازی نوازنده چیره دست تار است که در نواختن ضرب نیز بسیار مهارت داشت.

آقاجانیان، سرگی (Sergey Āqājāniyān): آهنگساز مشهور ایرانی الاصل که در حال حاضر در ارمنستان بسر می برد.

آقا جلال (Āqājalāl) : استاد سازنده و برجسته سه تار که سه تارهای دست ساز او شهرتی خاص دارد.

آقا حسین تعزیه خوان (Āqā Hoseyn Tawzyexān) : آقا حسین در اصل کار خوانندگی را با تعزیه خوانی شروع نمود. از آقا حسین صفحاتی همراه با نی نایب اسد الله موجود می باشد که می توان به برخی از آن ها نظیر؛ با غم عشق رخت که با سنتور میرزا علی اکبر خان همراهی شده و هم چنین تصنیف؛ تو از هر در که باز آئی اشاره نمود.

آقا حسین قلی (میرزا حسین قلی) (Āqā Hoseyn Qoli - Mirzā Hoseyn Qoli) : نوازنده توانای دربار ناصرالدین شاه که در نواختن تار بسیار زبردست بود. او ردیف های موسیقی را خوب می دانست. آقا حسین قلی نخست نزد برادرش میرزا عبد الله و سپس نزد عموی خود آقا غلامحسین آموزش موسیقی را دید. او برای پر کردن صفحه راهی پاریس شد. از او آثاری نظیر: سه گاه، ماهور، شور، همایون، رهاب و مسیحی که با تار نواخته شده موجود می باشد. آقا حسین قلی شاگردان بسیاری را پرورش داده که از آن جمله می توان به: درویش خان، علی نقی وزیری، غلامرضا شیرازی، ارفع الملک و مرتضی نی داود اشاره داشت. آقا حسین قلی در سال ۱۲۹۴ در سن ۶۰ سالگی درگذشت. آقا حسین قلی، پسر کوچک علی اکبر خان فراهانی است.

آقا حکیم، محمد (Mohammad Āqā Hakim) : محمد آقا حکیم سازنده زبردست تار، سه تار، ویلن و ضرب در سال ۱۳۲۹ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. عشق به موسیقی از کودکی در او وجود داشت. آقا حکیم در حال حاضر یکی از سازندگان بنام ساز است که کارش را از سال ۱۳۵۷ آغاز نموده است.

آقاخان (Āqā Xān) : از خوانندگان قدیمی که از او صفحه: اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را که با کمانچه باقر خان همراهی شده در دست می باشد.

آقا خان اعظم، محمود (Mahmud Āqā Xān Awzam) : رئیس کل موزیک هنرستان عالی موسیقی در سال های اولیه فعالیت هنرستان.

آقا رضا خان (Āqā Rezā Xān) : نوازنده چیره دست تار و استاد میرزا عبد الله، پدر روح الله خالقی، که سه گاه ضربی ۱ - ۲ او بر روی صفحه گرامافون ضبط و موجود است.

آقارضی، سیمین (Simin Āqārāzi) : استاد قانون و بهترین نوازنده مونث ویلن در هنرستان عالی موسیقی در زمان ریاست استاد روح اله خالقی.

آقا زمانی، ماشاله (Māšāllāh Āqā Zamāni) : از صدابرداران با تجربه رادیو و تلویزیون ایران.

آقا سید حسین (Āqā Seyyed Hoseyn) : از خوانندگان عهد ناصری.

آقا سید رحیم (Āqā Seyyed Rahim) : از خوانندگان زمان ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه.

آقا غفار (Āqā Qaffār) : از خوانندگان عهد ناصرالدین شاه.

آقا غلامحسین (Āqā Qolāmhosēyn) : استاد تار و نوازنده دربار ناصری. فرزند محمد رضا و شاگرد عموی خود آقا علی اکبر فراهانی بوده است. آقا غلامحسین شاگردان معروفی را آموزش داده که می توان به برخی از آنان اشاره نمود: میرزا عبدالله، آقا حسین قلی، نعمت اله خان اتابکی، یوسف خان صفائی معروف به ظهیرالدوله و محمدخان مستوفی. آقا غلامحسین پس از مرگ عمویش علی اکبر فراهانی به سمت رئیس ارکستر اختصاصی دربار ناصری منصوب شد و بعد با عیال بیوه علی اکبر خان ازدواج نموده و سرپرستی میرزا عبدالله و میرزا حسین قلی را بعهده گرفت. آقا غلامحسین به ردیف های موسیقی آشنائی کامل داشته و آن ها را به سبک علی اکبرخان فراهانی اجرا می نمود.

آقاغوثی، خلیفه حاج میرزا (Xalife Hāj-Mirzā Āqāqusi) : نوازنده دف و سرپرست گروه خانقاه قادری کردستان در سنج.

آقا کتیری، اسداله (Asadollāh Āqā-Kasiri) : اسداله آقا کتیری در سال ۱۳۳۲ در خوانسار بدنیا آمد. در سه سالگی به تهران آمد. او در ۱۲ سالگی ابتداء نزد زنده یاد فضل اله اعظمی که از شاگردان ممتاز ادیب خوانساری بود آموزش آواز می بیند. بعد ها به کلاس استاد اسماعیل مهرتاش رفته و در آن زمان یعنی سال های ۱۳۴۴ و ۱۳۴۵ همراه با خوانندگان صاحب نام امروز نظیر: محمد رضا شجریان، جمال وفائی، علی رستمی، منتشری و محمد رضا نوابی، مشغول فراگیری ردیف و گوشه های موسیقی ایران می شود. اسد الله آقا کتیری امروزه از آواز خوانان برجسته ایران بشمار می رود.

آقا گلی [Áqá Goli] : سازنده زبردست تار که در اصفهان فعالیت داشت.

آقا محمد اصفهانی، محمد مهدی [Mohammad Mehdi Áqá Mohammad Esfehāni] :
از سازندگان جوان تار که فراگیری این هنر را نزد استاد نجات الله بخشی آموخته است.

آقا مطلب [Áqá Motalleb] : نوازنده زبردست کمانچه که پدر محمد صادق خان، استاد سنتور است.

آقا مهدی قمصری، اصغر [Asqar Áqá Mehdi Qamsari] : از صدابرداران معروف رادیو تلویزیون که در تهران فعالیت دارد.

آقا یوسف صورتگر [Áqá Yusef Suratgar] : عکاس ناصرالدین شاه و نوازنده سه تار. ایشان سه تار را به سبک قدیم خوب می نواختند.

آقائی، جمشید [Jamšid Áqáwi] : جمشید آقائی در سال ۱۳۴۵ شمسی در شاهرود بدنیا آمد. در دوران دبیرستان به آموختن و نواختن سنتور پرداخت. او بعد ها در سال ۱۳۶۳ در تهران به کلاس استاد حسین ملک رفته و در آنجا تحت نظر استاد ملک و هنرمندان گرانقدر دیگری چون منوچهر گودرزی و ایزد کاویانی بفراگیری این ساز همت گماشت.

آکادمی تربیت [Ákādemiye Tarbyat] : کلاس موسیقی واقع در خیابان فردوسی به سرپرستی استاد عباس شاپوری در سال های پیش و پس از ۱۳۳۰ خورشیدی.

آکادمی موزیک ایران [Ákādemiye Muzike Iran] : تشکیلات آموزش موسیقی در تهران به سرپرستی استاد جهانگیر کامیان.

آکسان [Áksān] : شدت ناگهانی (کوتاه مدت) بر روی یک نت موسیقی است که با علامت > نشان داده می شود. هر گاه توسط ضربه زدن، کشیدن یا دمیدن بر یک جسم قابل ارتعاش ضربه ای وارد آید آکسان ایجاد می شود که پس از مدتی به حال اولیه بر گشته یعنی به سکون باز می گردد.

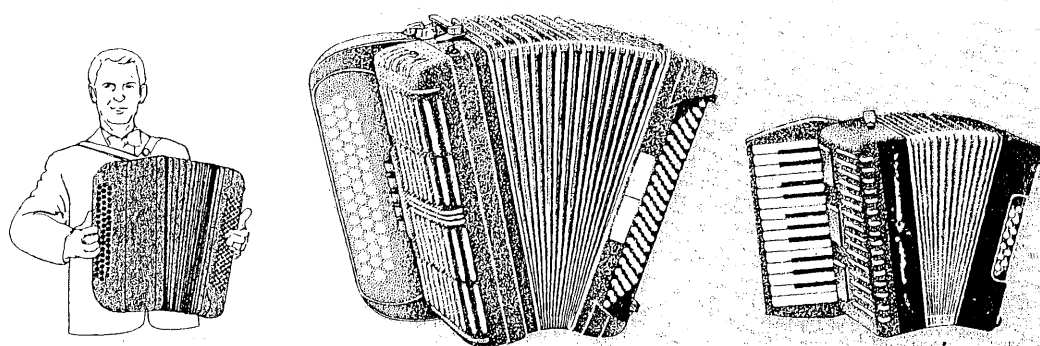

آکورد (Akord): چند صدا که با فواصل معین روی هم قرار گیرد و همزمان به صدا در آیند و اتحاد آن ها در موسیقی کلاسیک تشکیل هارمونی را بدهد.

آکورداتور (Ākordātūrā (Ākordātorā): آکورد درست یا غلط یک ساز موسیقی که منظور کوک ساز است.

آکوردانته (Ākordānte (Ākordānte): خوب کوک شدن یک ساز. موافق و موزون کوک شده.

آکوردئون (Ākordeon): از سازهای بادی با زبانه آزاد که از حجم بادگیر یا فانوس باد دهنده که در دو سمت آن شتی ها (سمت راست) و دکمه هائی به تعداد ۸، ۳۲، ۴۸، و یا ۸۰ (سمت چپ) بنام باس قرار دارد، تشکیل یافته. این ساز در زمره سازهای هارمونیکا محسوب می شود. سازهای خانواده هارمونیکا عبارتند از: آکوردئون، سازدهنی، مولتی مونیکا، قارمون یا هارمون، کنسرتینا و باندئون. آکوردئون در سال ۱۸۲۲ توسط فردریش لودویگ بوشمان در برلین ابداع شد. البته نام اولیه آن هاندائولین (Hand-Aolin) بود. شناسی های دست راست که عیناً شبیه به پیانو است ۲/۵ یا ۳/۵ اکتاو وسعت دارد.

آکوستیک (Ākostik): از مباحث فیزیک در شناخت صوت. علم ادراک صوت.

آکومپانیمان، اصغر (Asqar Ākompānimān) : نوازنده ضرب که در مدرسه عالی موسیقی وزیری در خیابان لاله زار، کارش را با مستخدمی مدرسه شروع کرد. اصغر آکومپانیمان هر روز پس از تعطیل مدرسه با سازهائی که در آن جا بود تمرین کرده و بعد ها در زمره یکی از معروف ترین نوازندگان ضرب در آمد. نام فامیل آکومپانیمان را نیز بخاطر عشق و علاقه خاص به هنر موسیقی برای خودش انتخاب کرد.

آکومپانیاتو (Ācompānā (Ākompānyāto) : همراهی کردن خواننده یا ساز دیگر.

آلات بادی مطلق (Ālāte Bādiye Motlaq) : به سازهائی اطلاق می شود که برای هر صوت، یک استوانه منظور شده است. یعنی بر بدنه استوانه سوراخ هائی تعبیه نشده که با گرفت و باز کردن آن ها، لحن استخراج شود. نظیر ارگ و کرنا.

آلات بادی مقید (Ālāte Bādiye Moqayyad) : به استوانه هائی گفته می شود که بر رو و پشت آن ها سوراخ هائی تعبیه شده و استخراج لحن با دمیدن در استوانه و گرفت و باز کردن سوراخ ها عملی می شود؛ نظیر: نی و فلوت.

آلات رشته ای مطلق (Ālāte Reštewiye Motlaq) : به سازهائی گفته می شود که تار، رشته یا سیم داشته ولی دسته ندارند. نظیر: سنتور و قانون.

آلات رشته ای مقید (Ālāte Reštewiye Moqayyad) : به سازهائی گفته می شود که دسته دارند و نوازنده با انگشتان، سیم ها را روی دسته مقید می سازد. این گونه سازها زخمه ای و یا آرشه ای میباشند. نظیر: تار و ویلن.

آلات ضربی (Ālāte Zarbi) : از سازهای هماهنگ تشکیل یافته که با حرکت دادنشان ریتم و وزن موسیقی حفظ می شود. نظیر: خلخال، چغانه و زنگ

آلات کمانه ای (Ālāte Kamānei) : به سازهای رشته ای اطلاق می شود که با آرشه یا کمانه نواخته می شوند. نظیر: کمانچه و ویلن.

آلات کوبه ای (Áláte Kubei) : به سازهای هماهنگی که با کوبیدن بصدا در می آیند اطلاق می شود. نظیر: انواع طبل.

آلات هماهنگ (Áláte Hamáháng) : در موسیقی قدیم به تمام آلاتی که برای حفظ ریتم یا وزن موسیقی به کار می رفت اطلاق می شود.

آلاپانی (Álápáni) : از ربع پرده های موسیقی قدیم ایران.

آلایان، سرکیس (Sarkis Áláyan) : نوازنده ویلن و حسابدار شرکت نفت در ارکستر جاز شرکت نفت ایران در سال های پیش از انقلاب.

آلبرت (Álbert) : خواننده ای است که در لس آنجلس به این حرفه اشتغال دارد.

آلبوکا (Álboká (Álboká) : یا بوق پیپی که توسط بومیان آمریکای جنوبی نواخته می شود.

آلتو (Álto) : یا کنترالتو وسعت صدای بم در زنان را گویند. در سازهای زهی و بادی، نوعی از سازها را گویند که صدای بین ساز زیرتر و بم تر را داراست.

آلفا، حسین (Hoseyn Álfá) : حسین آلفا، معروف به حسین ذوقی، نوازنده چیره دست تار که سال ها با حسین قوامی (فاخته) همکاری مستمر داشت و بنا به عقیده حسین قوامی، حسین آلفا سرآمد نوازندگان تار بود.

آلفورن (Álphorn (Álforn) : لطفاً به ترومپت نگاه کنید.

آلکساندر اپل (Aleksándrápol) : از مکتب های آوازهای عاشوقی ارمنی. لطفاً جهت اطلاع بیشتر به موسیقی ارمنی نگاه کنید.

آلگرامنته (Álgrámente) : اصطلاحی که بیانگر حالت شادی و شغف در یک قطعه موسیقی است.

آلگرو (Àlegro) : اصطلاحی بین سرعت با وزن های به شماره های حد اقل (۱۲۶ - ۱۱۶) و حد اکثر (۱۸۴ - ۱۵۲).

آلگیتا (Àlghaità (Àlgità) : یا سورنا، سازی است بادی که قسمت دهانی آن فلزی بوده و بدنه آن چوبی است و این ساز جایگاه خاصی در موسیقی محلی ایران دارد. از نظر قیافه ظاهری، فرم نیجریه ای، چینی، کامبوجی، تبتی، هندی، جاوه ای و تایلندی آن با نوع ایرانی آن تفاوت دارد.

آلمه جوغی، علی غلامرضا (Ali Qolámrezá Àlme-Juqi) : خواننده و نوازنده معروف ۲ تار. علی غلامرضا آلمه جوغی در سال ۱۳۱۱ در روستای آلمه جوغ واقع در ۲۵ کیلومتری شرق قوچان بدینا آمد. سال ها افتخار شاگردی استاد حاج محمد حسین یگانه را داشت. علی هم بزبان ترکی و هم بزبان کردی می خواند. او از صدای پرشوری خصوصاً بهنگام خواندن شعرهای جعفر قلی، شاعر معروف قوچان برخوردار است.

آلینا (Àlinà) : خواننده ای که در کس آنجلس فعالیت داشته و به بازخوانی ترانه های گوگوش می پردازد.

آمان آمان (Àmàn Àmàn) : از ترانه های مشهور تالش. توضیح این که تالش قومی است ایرانی که پیش از ورود آریائی ها به فلات ایران در کوهستان های حاشیه غربی دریای مازندران در فاصله سفید رود و رودخانه کورا ساکن بودند.

آمان لیل (Àmàn Leyle) : از ترانه های معروف تالش.

آمبارسون (Àmbàrsum) : استاد سازنده تار که کارهایش الگوئی برای استادهایی چون سید جواد چایچی است.

آملی، محمد بن محمود (Mohammad ben Mahmud Àmoli) : از موسیقیدان های بزرگ ایران در رده صفی الدین ارموی، قطب الدین شیرازی، عبدالقادر مراغی، و ابن سینا.

آمنین، حسین (Hoseyn Àmenin) : آهنگساز و ترانه سرای مشهور گیلان که از او ترانه های

آنانیان، واهان (Vâhân Ānāniyân) : دکتر واهان آنانیان در تبریز بدنیا آمد، و سال های بسیاری از همکاران ارکستر مجلسی تهران در نواختن ویلن بوده است.

آنانیان، هانری (Hânri Ānāniyân) : از نوازندگان زبردست ویلن که در این رشته مقام استادی دارد. آنانیان زاده تبریز است.

آندانتِه (Āndānte) : اصطلاحی است در تغییر سرعت موسیقی به مفهوم متوسط، معتدل و روان و ملایم. سرعتی تند تر از آداجیو و کند تر از آلگرو.

آندرانیک (Āndrānik) : آهنگ ساز و تنظیم کننده مشهور ایرانی و از فعالترین هنرمندان خارج از کشور که در لس آنجلس زندگی می کند. آندرانیک با اکثر خوانندگان ساکن لس آنجلس همکاری دارد.

آندو (Āndo) : خواننده ای با محدود ترانه از جمله مادر که در آمریکا زندگی می کند.

آنی، کاوینس (Kāvis Āni) : خواننده توانا و مشهور کردستان و همدوره با طاهر توفیق، حسن جز راوی و استاد محمد صالح ویلان، در سال های پیش و پس از ۱۳۳۰ خورشیدی.

آنیماتو (Ānimāto) : به حالات درونی موسیقی که اجرای با روح و با هیجان را تداعی کند اطلاق می شود.

آنه قلیچ ماتاجی (Āne Qlic Mātāji) : از شاعران قدیم ترکمن صحرا که اشعار کلاسیک او مورد استفاده خوانندگان ترکمن صحرا قرار می گیرد.

آوا (Āvā) : شرکت تولید و تکثیر و پخش نوار در آمریکا در سال های ۱۹۸۰ و بعد از آن که اینک فعالیتی از آن مشاهده نمی شود.

آوا (Āvā) : بانگ، نوا، صوت، آواز.

آواز (Āvāz) : در موسیقی به معنی عام؛ سرود، آهنگ، و بانک موزون زیر و بمی که از گلوی انسان و یا از سیم انواع سازها برآید تعبیر شده است. از انواع آواز می توان به آواز ضربی و آواز دسته جمعی اشاره کرد. امروزه در موسیقی ایران از واژه آواز به تعداد پنج با اسامی زیر: افشار، ابو عطا، ترک، دشتی و بیات اصفهان یاد می شود. آواز در موسیقی ایران دارای وزن خاصی نیست و بنا به سلیقه خواننده و نوازنده تغییر می کند.

آواز اصلی و فرعی (Āvāze asli va farwī) : هر دستگاه موسیقی ایران دارای دو نوع آواز است یکی اصلی و دیگری فرعی. آواز اصلی همواره در گام دستگاه است در صورتی که آواز فرعی از دیگر دستگاه ها اخذ شده و حالت مدگردی دارد و در انتها باید به دستگاه اصلی یا پایه فرود آید، مانند آواز دلکش و موالیان در ماهور.

آواز بیات گار (Āvāze Bayate Gāv) : آوازی منسوب به شیخ شیپور دلفک مخصوص ناصر الدین شاه که حنجره ای بسیار قوی داشت.

آواز بیستون (Āvāze Bisetun) : شرکت تولید و پخش نوارهای محلی کرمانشاهی – کردی در ایران.

آواز تغزلی (Āvāze Taqazzoli) : بخشی از موسیقی شاد بختیاری ها نظیر دی بلان یا دانی دانی، عزیزم سوزه، لکو و شلیل.

آواز جنوب (Āvāze Jnub) : شرکت تولید، تکثیر و پخش نوار کاست و CD که مرکز آن در شیراز است.

آواز سرکوهی (Āvāze Sarkuhi) : از آوازه های محلی فارس.

آواز، شرکت (Šerkate Āvāz) : شرکت معتبر و پرکار در تولید نوار کاست، CD و ویدئو موزیک در آمریکا. نام دیگر این شرکت کلتکس می باشد.

آواز صبیحی (Āvāze Sabihi) : آوازی قدیمی با وسعت ۲ اکتاو.

آواز کامل (Āvāze Kāmel) : از آوازهای قدیمی با وسعت ۲ اکتاو.

آواز کوچه باغی (Āvāze Kucebāqi) : آوازی در دستگاه شور که در دشتی یکی از متعلقات شور اجرا می شود. در فرهنگ معین این آواز، بنام آواز داش مشدی ها ذکر شده.

آواز گواتی (Āvāze Gavāti) : از انواع موسیقی بلوچی است.

آواز گیلانی (Āvāze Gilāni) : از آثار ضبط شده روی صفحات قدیمی با اجرای صفدرخان، نوازنده نی در عهد قاجاریه.

آواز مالد (Āvāze Māled) : یکی از انواع مختلف موسیقی بلوچی است.

آواز موتق (Āvāze Muteq) : موتق در زبان بلوچی یعنی گریه و زاری و مرثیه. این آواز نوعی مرثیه است در مجالس عزاداری.

آواز شکارگری یا صیادی (Āvāze šekārgari yā sayyādi) : از آوازهای بختیاری است.

آوازهای دستگاه شور (Āvāzhāye Dastgāhe Šur) : آواز بزرگ، آواز حسین، آواز شهناز، آواز رضوی. بعلاوه، چهار آواز اصلی بیات ترک، دشتی، ابو عطا و افشاری. در موسیقی امروز ایران تنها به چهار آواز: بیات ترک، دشتی، ابو عطا و افشاری اشاره می شود.

آوازه، نسترن (Nastarin Āvāze) : خواننده خوش صدا ولی کم کار ساکن لس آنجلس با آلبوم امید با ۶ ترانه در آن.

آواکیان، ژیلبرت (Zilbert Āvākiyān) : آهنگساز و تنظیم کننده آهنگ که با اکثر خوانندگان ساکن لس آنجلس همکاری دارد.

آواکیان، شوبرت (**Šubert Āvākiyān**) : موسیقیدان، آهنگساز و تنظیم کننده آهنگ با فعالیتی چشمگیر در آمریکا، خصوصاً لس آنجلس.

آوانسیان، نازارت (**Názāret Ovānesiyān**) : نوازنده ویلن در ارکستر سنفونیک تهران در زمان رهبری پروفسور هایموتویبر اتریشی (سال ۱۳۳۶).

آوانسیان، وارطان (**Vartān Ovānesiyān**) : تهیه کننده معروف نوارهای موسیقی که فعالیت بسیاری در آمریکا دارد.

آوانسیان، ویکتور (**Viktor Ovānesiyān**) : آهنگساز و رهبر ارکستر سنفونی در آبادان در سال های پیش و پس از ۱۳۳۰ خورشیدی.

آوای چنگ (**Āvāye Cang**) : شرکت تولید نوار، CD که در حال حاضر در خیابان فردوسی تهران به فعالیت اشتغال دارد.

آودیان، وازگن (**Vāzgen Āvediyān**) : آهنگ ساز و تنظیم کننده آهنگ که آلبوم نفرین آرتوش از نمونه کارهای اوست.

آودیسیان، ژولیت (**Žulyet Āvedisyān**) : دبیر هنرستان عالی موسیقی.

آونگ (**Āvang**) : شرکت تولید، تکثیر و پخش صفحه و نوار کاست در ایران. این شرکت از زمان پیش از انقلاب از فعالترین شرکت ها در زمینه موسیقی بشمار می رفت. سال تأسیس این شرکت ۱۳۴۴ بود. این شرکت پس از انقلاب در آمریکا با نام شرکت ترانه به حیات خود ادامه می دهد.

آونگ موزیک (**Āvang Muzik**) : شرکت تولید، تکثیر و پخش نوار و CD ایرانی در آمریکا.

آهنگ (**Āhang**) : به معنی لحن، آواز، نوا، راه، پرده که در اصطلاح کنونی موسیقی با کلام یا بدون کلام است. آهنگ انواع و اقسام دارد نظیر آهنگ بلند که آوایش بلند است، آهنگ بی وزن که در ملودی آزاد هستند، آهنگ تر که به آهنگ تازه اطلاق می شود، آهنگ چپ که بخش عمده ای از موسیقی بختیاری هاست.

آهنگ روز که در یک بُعد زمانی سر زبان هاست. در فرهنگ زاکس؛ آهنگ، نوعی ساز زخمه ای ایرانی شبیه عود و یا سه تار قید شده است.

آهنگام [Āhangām] : شرکت تولید، تکثیر و پخش نوار و CD موسیقی ایرانی در تهران

آهنگ دل [Āhange Del] : شرکت تولید و پخش نوارهای موسیقی محلی لری و بختیاری در ایران.

آهنگ روز [Āhange Ruz] : از فعالترین شرکت های تولید، تکثیر و پخش صفحه، نوار کاست در ایران که پس از انقلاب با نام جدید ساندکس در آمریکا به کار خود ادامه می دهد.

آهنگساز [Āhangsāz] : موسیقی دانی که آهنگ تصنیف کند. آهنگسازی علم مخصوص خود را می خواهد. یک آهنگساز امروزی می بایستی مراتب زیر را بخوبی بداند: تئوری موسیقی، هارمونی، کنترپوان، وزن شناسی، ردیف شناسی، در حد آنالیز دقایق ردیف، ساز شناسی، اطلاعات لازم در مورد ارکستر، علم شعر و کیفیت تلفیق شعر و آهنگ.

آهنگ کمپانی [Āhang Kompāni] : شرکت تولید نوار کاست و CD و پخش آن ها در آمریکا. محل این شرکت در لس آنجلس است.

آهنگ های محلی ایران، کتاب [Ketābe Āhanghāye Mhalliye Iran] : کتابی حاوی ۱۵ ترانه محلی ایران که توسط لطف اله مبشری در سال ۱۳۳۸ خورشیدی چاپ و انتشار یافت.

آهنگ های محلی جنوب ایران، کتاب [Ketābe Āhanghāye Mhalliye Jnube Iran] : در این کتاب ۶ ترانه چهار محال بختیاری - لری - دزفولی و شوشتری توسط احمد پژمان، برای پیانو نت نویسی شده است.

آهنگ های محلی شمال ایران، کتاب [Ketābe Āhanghayr Mhalliye Šomāle Iran] : حاوی چهار ترانه محلی شمال ایران، بدون شعر که برای پیانو تنظیم شده است. این کتاب توسط احمد پژمان نوشته شده است.

آهنگ های محلی مناطق جنوب ایران، کتاب

کتابی حاوی ترانه های : **[Ketābe Āganghāye Mhalliye Manāteqe Jnube Iran]**

محلی جنوب ایران که توسط لطف اله مبشری گرد آوری و بشکل؛ نت، ملودی و اشعار در سال ۱۳۳۵ خورشیدی انتشار یافت. در این کتاب، ۱۲ ترانه محلی وجود دارد.

آهنگی، یوسف **[Yusef Āhangi]** : رئیس آموزشگاه موزیک ارتش در تیپ گیلان در سال ۱۳۲۶

شمسی.

آهنیان، ناصر **[Nāser Āhaniyān]** : آهنگساز معاصر که تار و عود زیبا می نوازد و تعدادی از آهنگ

ترانه های امان الله تاجیک از کارهای اوست.

آهی، فرخ **[Farrox Āhi]** : آهنگساز برجسته ایرانی در آمریکا که با اکثر هنرمندان خارج از کشور

همکاری مستمر دارد.

آیت، محمود **[Mahmud Āyat]** : محمود آیت در سال ۱۳۳۰ در تهران بدنیا آمد. او در سال

۱۳۵۴ وارد سازمان رادیو و تلویزیون شده و اینک در قسمت بخش رادیو مشغول فعالیت است. او در ضمن فارغ التحصیل رشته الکترونیک و تله کمونیکاسیون از مدرسه عالی تلویزیون و سینماست. از کارهای خوب او می توان به برنامه؛ صبح جمعه با شما اشاره داشت.

آیروفون **[Āyrofon]** : آلات بادی که در طبقه بندی هورن بوستل کورت ساکس آلمانی می گنجد.

آیروفون دو نوع هستند. یکی که با ارتعاش به صدا در می آیند و دسته دیگر آن هائی که باید در آن ها دمید.

آی شل **[Āysel]** : از آهنگ های محلی کردستان که در برنامه تدریس هنرستان موسیقی گنجانیده شده

است.

آی نگار **[Āy Negār]** : از آهنگ های ضربی در موسیقی کاشمر خراسان.

آئین جمشید **[Āyin-e-Jamsid]** : نام لحنی است از موسیقی قدیم که نام دوم از سی لحن باربد می

باشد. این لحن حماسی و پهلوانی است.

آئین ذکر یا پُر خوانی (**Āyin-e-Zekr yā por xāni**) : آئین ذکر که امروز به اشتباه رقص خنجبر نامیده می شود از آئین های بسیار قدیمی ترکمن هاست و معمولاً شب های جمعه برگزار می شود. انجام این مراسم که با آواز خوانی و نواختن دو تار همراه است جهت مداوای بیماران روانی صورت می گیرد. این مراسم در حال انقراض است.

آینه پیل (**Āyine-pil**) : ۱ - سازی از آلات کوبه ای فلزی ۲ - دهل یا طبل بزرگی که بر پشت فیل می نواختند. آینه پیل، از سازهای رده؛ زنگ لوحه ای است.

آیوازیان، نیکلا (**Nikolā Āyvāzyān**) : نوازنده زبردست ارکستر سنفونی تهران در سال ۱۳۱۴.